НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Відділ зберігання фонду, обслуговування користувачів і соціокультурної діяльності

#працюємо_для_перемоги

Сучасний стан та основні тенденції розвитку м’яких навичок (soft skills) у здобувачів освіти

Київ, 2026

М'які навички (soft skills)

Соціально-комунікативні навички («**м'які» навички**, іноді «**гнучкі»** від англ. *soft skills*) — комплекс неспеціалізованих, психосоціальних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою. Ці навички включають критичне мислення, вирішення проблем, співпрацю, публічні виступи, професійне письмо, командну роботу, цифрову грамотність, лідерство, стратегічне бачення, креативність, відкритість, професійне ставлення, адаптивність, трудову етику, управління кар'єрою та міжкультурну компетентність.

На відміну від функціонально-технічних навичок, т. зв. англ. *hard skills*, соціально-комунікативні навички не мають прямого зв'язку з професійними здібностями людини — вмінням працювати з тими чи іншими програмами, знанням механізмів, досвідом роботи, адже вони є певним набором особистісних якостей людини. Наприклад, комунікабельність, креативне мислення, гнучкість розуму та стресостійкість.

Джерело: https://uk.wikipedia.org/wiki/Соціально-комунікативні_навички

ВІКІПЕДІЯ
Вільна енциклопедія

Основні м'які навички (soft skills)

- **Комунікація**: вміння чітко висловлювати думки усно й письмово, активно слухати та розуміти співрозмовника.
- **Емоційний інтелект**: здатність розпізнавати власні емоції та почуття інших людей, керувати ними.
- **Робота в команді та лідерство**: вміння співпрацювати, поважати думки колег, розв'язувати конфлікти та вести за собою.
- **Критичне мислення та вирішення проблем**: здатність аналізувати інформацію, шукати нестандартні та ефективні рішення.
- **Адаптивність та гнучкість**: вміння швидко пристосовуватися до змін у роботі чи житті та опановувати нові інструменти.
- **Тайм-менеджмент і самоорганізація**: здатність планувати час, розставляти пріоритети й вчасно виконувати завдання.
- **Стресостійкість**: уміння працювати під тиском та долати емоційне вигорання.

Джерело: https://osvitoria.media/lessons/12-m-yakyh-navychok-vazhlyvi-dlya-shhaslyvogo-zhyttya-ta-yak-yih-rozvynuty/

Нормативно-правова база

В українському законодавстві термін «м'які навички» (soft skills) найчастіше регламентується через поняття «ключові компетентності» та «наскрізні уміння». Законодавство інтегрує їх в освітні та професійні стандарти як обов'язкову складову підготовки фахівців і розвитку особистості.

В освітньому законодавстві soft skills є обов'язковою складовою навчання на всіх рівнях — від школи до університету.

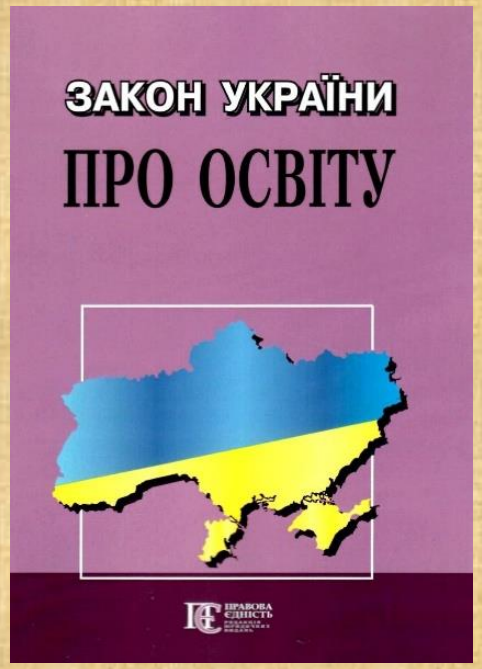

Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII : [редакція від 01.01.2023 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2023. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text. – Назва з екрана.

Стаття 12. *Визначає ключові компетентності та* ***наскрізні вміння****, які є класичними soft skills: критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення та вирішувати проблеми.*

Про повну загальну середню освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 16 січ. 2020 р. № 463-IX : [редакція від 13.10.2026 р.] // Законодавство України / Верховна Рада України. – Київ, 2026. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text. – Назва з екрана.

Закон України «Про повну загальну середню освіту»: деталізує механізми формування наскрізних умінь у школярів (критичне мислення, робота в команді, емоційний інтелект).

Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556-VII : [редакція від 08.10.2026 р.] // Законодавство України / Верховна Рада України. – Київ, 2026. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text. – Назва з екрана.

Державні стандарти освіти

Державні стандарти загальної середньої освіти – це вимоги до обов'язкових результатів навчання та компетентностей здобувача загальної середньої освіти відповідного рівня.

Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованої взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору, самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності.

Відповідно до пункту **3 статті 12 Закону «Про освіту»** повна загальна середня освіта має три рівня освіти – початкова освіта, базова середня освіта та профільна середня освіта. Тому в рамках реформи загальної середньої освіти розробляють:

Державний стандарт початкової освіти;

Державний стандарт базової середньої освіти;

Державний стандарт профільної середньої освіти.

Державні стандарти освіти (початкової, базової та профільної середньої освіти). Обов'язково містять вимоги до формування наскрізних умінь, командної роботи та соціальної взаємодії у школярів.

Про затвердження Державного стандарту початкової освіти [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 груд. 2025 р. № 1810 // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2025. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#n12. – Назва з екрана.

Державний стандарт повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898 // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Текст. дані. – Київ, 2020. – Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/. – Назва з екрана.

Державний стандарт базової середньої освіти (Постанова КМУ № 898) чітко визначає 9 наскрізних умінь, які є класичними soft skills:

- читання з розумінням;
- висловлення власної думки усно і письмово;
- критичне та системне мислення;
- здатність логічно обґрунтовувати позицію;
- творчість та ініціативність;
- конструктивне керування емоціями;
- оцінювання ризиків і прийняття рішень;
- розв'язування проблем;
- співпраця з іншими особами.

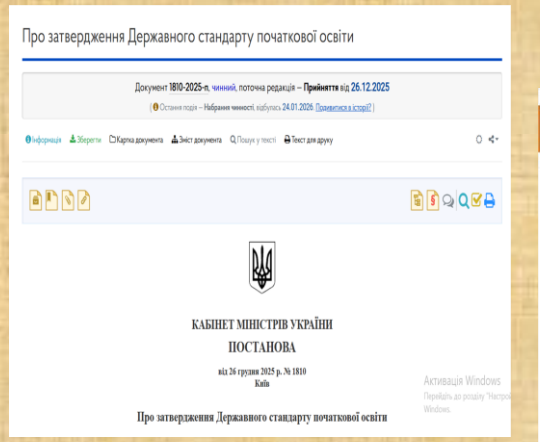

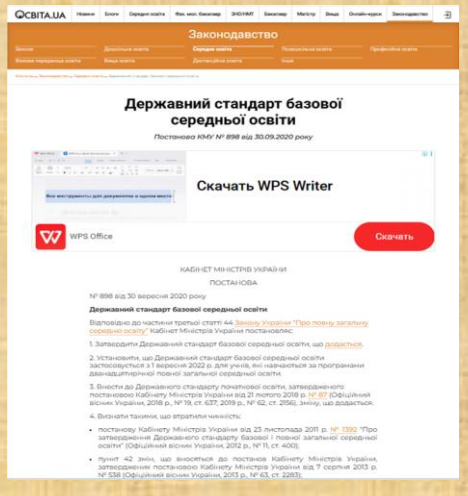

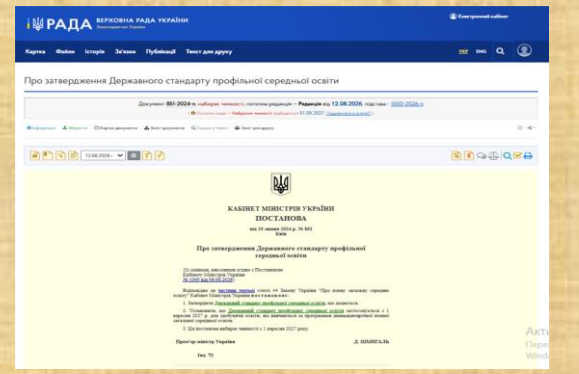

Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти освіти [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 лип. 2024 р. № 851 : [редакція від 12.08.2026 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2026. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text. – Назва з екрана.

Державний стандарт профільної середньої освіти (Постанова КМУ № 851 від 2024 року): продовжує лінію розвитку гнучких та мета-навичок на рівні 10–12 класів.

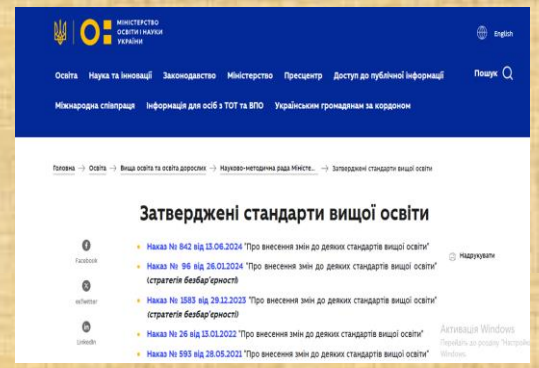

Затверджені стандарти вищої освіти [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України : офіц. вебпортал. – Текст. дані. – Київ, 2026. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzheni-standarti-vishchoi-osviti. – Назва з екрана.

Стандарти вищої освіти (МОН). Кожен затверджений стандарт бакалавра чи магістра містить розподіл на «фахові» (hard) та «загальні» компетенції. До загальних офіційно відносять: лідерство, адаптивність, навички міжособистісної взаємодії та автономність у роботі.

Про проведення експерименту на всеукраїнському рівні за темою «Формування soft skills («м'яких» навичок) здобувачів освіти академічного ліцею» на базі комунального закладу освіти «Криворізький ліцей «Джерело» Дніпропетровської обласної ради» у грудні 2023 – травні 2029 років [Електронний ресурс] : наказ МОН України від 22.01.2024 р. № 67 // Міністерство освіти і науки України : офіц. веб-портал. – Текст. дані. – Київ, 2024. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/npa/pro-provedennya-eksperimentu-na-vseukrayinskomu-rivni-za-temoyu-formuvannya-soft-skills-myakih-navichok-zdobuvachiv-osviti-akademichnogo-liceyu-na-bazi-komunalnogo-zakladu-osviti-krivorizkij-. – Назва з екрана.

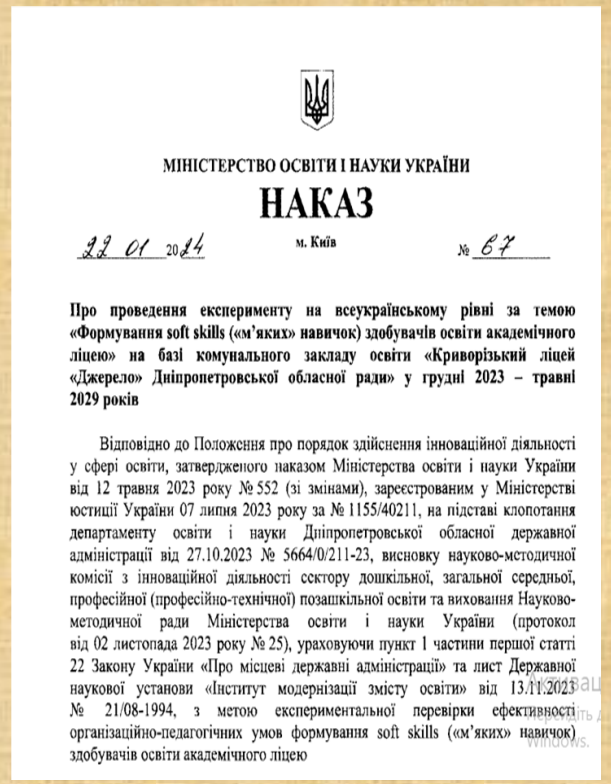

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

22 01 2024 м. Київ № 67

Про проведення експерименту на всеукраїнському рівні за темою «Формування soft skills («м'яких» навичок) здобувачів освіти академічного ліцею» на базі комунального закладу освіти «Криворізький ліцей «Джерело» Дніпропетровської обласної ради» у грудні 2023 – травні 2029 років

Відповідно до Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2023 року № 552 (зі змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 07 липня 2023 року за № 1155/40211, на підставі клопотання департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 27.10.2023 № 5664/0/211-23, висновку науково-методичної комісії з інноваційної діяльності сектору дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) позашкільної освіти та виховання Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 02 листопада 2023 року № 25), ураховуючи пункт 1 частини першої статті 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та лист Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 13.11.2023 № 21/08-1994, з метою експериментальної перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов формування soft skills («м'яких» навичок) здобувачів освіти академічного ліцею

Наказ МОН України № 67 від 22.01.2024 р. запустив всеукраїнський експеримент (розрахований на період до травня 2029 року) щодо цільового формування soft skills у здобувачів освіти в академічних ліцеях.

Soft skills в освітньому просторі: історія і сучасність

Павлюк, О. М. Сутність поняття «soft skills» в освітньому просторі: історія і сучасність / Олена Михайлівна Павлюк // Education and pedagogical sciences = Освіта та пед. наука. – 2026. – № 2. – С. 195–201. – Бібліогр.: 8 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2026_2_22.

Мета статті – здійснити науковий аналіз підходів до визначення поняття soft skills у сучасному освітньому просторі, узагальнити авторські дефініції та виокремити найголовніші особливості їх трактування.

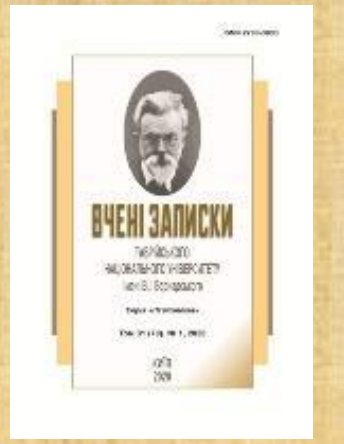

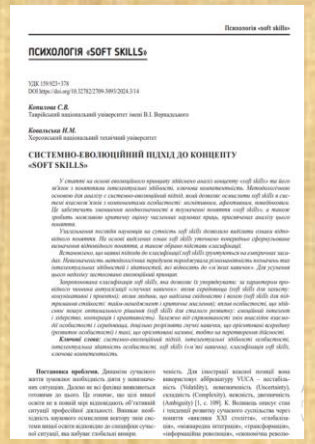
ПСИХОЛОГІЯ «SOFT SKILLS»

СИСТЕМНО-ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО КОНЦЕПТУ «SOFT SKILLS»

Копилова, С. В. Системно-еволюційний підхід до концепту «soft skills» / С. В. Копилова, Н. М. Ковальська // Вчені записки Тавр. нац. ун-ту імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. – 2024. – Т. 35 (74), № 3. – С. 95–102. – Бібліогр.: 12 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/sntnvusp_2024_35(74)_3_16.

У статті на основі еволюційного принципу здійснено аналіз концепту «soft skills» та його зв'язок з поняттями інтелектуальні здібності, ключова компетентність.

Методологічною основою для аналізу є системно-еволюційний підхід, який дозволяє осмислити soft skills в системі взаємозв'язків з компонентами особистості: когнітивним, афективним, поведінковим.

Встановлено, що наявні підходи до класифікації soft skills ґрунтуються на емпіричних засадах. Невизначеність методологічних передумов породжувала різноманітність позначень тих інтелектуальних здібностей і здатностей, які відносять до «м'яких навичок». Для усунення цього недоліку застосовано еволюційний принцип.

УДК 101 (31)
DOI 10.32782/UDU-VOU.2023.2(89).03

SOFT SKILLS ЕПОХИ «ПЛИННОЇ МОДЕРНОСТІ»: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ ОСВІТИ

Світлана ГАНАБА
доктор філософських наук, професор, професор кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
https://orcid.org/0000-0002-4373-7075

© Ганаба С., 2023

Ключові слова: компетентність, освіта, сучасність, м'які навички, навчання.

Засадничими уміннями в умовах сучасного світу є уміння навчатися та перенавчатися, тобто позбуватися загальноприйнятих шаблонів та уніфікованих правил, стереотипних взірців та алгоритмів вирішення завдань тощо. Низка соціальних інституцій, як-то освіта, управлінські й бізнесові структури тощо відгукуються на виклики світу, акцентуючи увагу на розвиток й використання soft skills. Ці компетентності розуміються радше як засадничі як у професійній, так й у повсякденній діяльності. Вони дозволяють гнучко реагувати на виклики світу й «підсилюють» низку професійних компетентностей. Загалом, вони презентують певну сукупність психологічно-соціальних навичок, які визначають ціннісно-мотиваційну поведінку людини й включають рефлексивні навички, такі як здатність неупереджено й ефективно вести пошук рішень різноманітних проблем, вибудовувати продуктивну міжособистісну комунікацію тощо. Такі навички дозволяють людині ефективно співпрацювати зі своїм оточенням, успішно реалізовувати свій внутрішній потенціал, досягати своїх цілей тощо. Окреслення стратегій розвитку soft skills в освітньому процесі ґрунтується на розумінні освіти як відкритої, складної, ризоморфної системи, яка перебуває у стані саморозвитку й самозміни, визнання знання як джерела особистісної трансформації

Ганаба, С. Soft skills епохи «плинної модерності»: як змінюється змістове наповнення освіти / Світлана Ганаба // Вища освіта України. – 2023. – № 2. – С. 25–31. – Бібліогр.: 10 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2023_2_5.

У статті наголошено, що низка соціальних інституцій, як-то освіта, управлінські й бізнесові структури тощо відгукуються на виклики світу, акцентуючи увагу на розвиток й використання soft skills. Ці компетентності розуміються радше як засадничі як у професійній, так й у повсякденній діяльності.

Загалом, вони презентують певну сукупність психологічно-соціальних навичок, які визначають ціннісно-мотиваційну поведінку людини й включають рефлексивні навички, такі як здатність неупереджено й ефективно вести пошук рішень різноманітних проблем, вибудовувати продуктивну міжособистісну комунікацію тощо.

Окреслення стратегій розвитку soft skills в освітньому процесі ґрунтується на розумінні освіти як відкритої, складної, ризоморфної системи, яка перебуває у стані саморозвитку й самозміни, визнання знання як джерела особистісної трансформації суб'єктів навчання, визнанні людини як складної, комунікативної, здатної до самотрансформації.

М’які навички у здобувачів освіти: сучасні виклики

Бондарчук, І П. Soft skills, або «м'які навички» для навчання та роботи : посібник / Ірина Петрівна Бондарчук ; [ред. рада: М. Мосієнко та ін.]. – Київ : Шк. світ, 2020. – 119 с.

У посібнику розкрито зміст та значення «м'яких навичок» (soft skills) як комплексу неспеціалізованих особистісних характеристик, що відповідають за успішну міжособистісну взаємодію, продуктивність та адаптацію.

Посібник містить відповіді на запитання про те, що таке soft skills, чому вони критично важливі в епоху швидких змін та як їх формувати у процесі навчання й професійної діяльності.

Канішевська, Л. В. Педагогічні стратегії розвитку м'яких навичок учнів у сучасних умовах воєнного стану / Л. В. Канішевська // Інновац. педагогіка. – 2024. – Вип. 78 (2). – С. 178–181. – Бібліогр.: 9 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2024_78(2)__40.

У статті проаналізовано педагогічні стратегії розвитку м’яких навичок учнів у сучасних умовах воєнного стану.

Зазначено, що м’які навички є універсальними, надпрофесійними навичками, які забезпечують успіх у всіх сферах життєдіяльності людини і включають критичне мислення, креативність, емоційний інтелект, лідерство, командну роботу та адаптивність.

В умовах воєнного стану їхня роль ще більше зростає, оскільки учні потребують навичок подолання стресу, адаптації до змін та ефективної комунікації в кризових ситуаціях.

Педагогічна стратегія цифровізації освіти передбачає створення цифрового освітнього середовища забезпечує розвиток м’яких навичок учнів через доступність для всіх учнів незалежно від їх місця перебування, розвиток цифрової грамотності учасників освітнього процесу, підвищення в них мотивації до розвитку цих навичок використовуючи сучасні цифрові технології й інструменти.

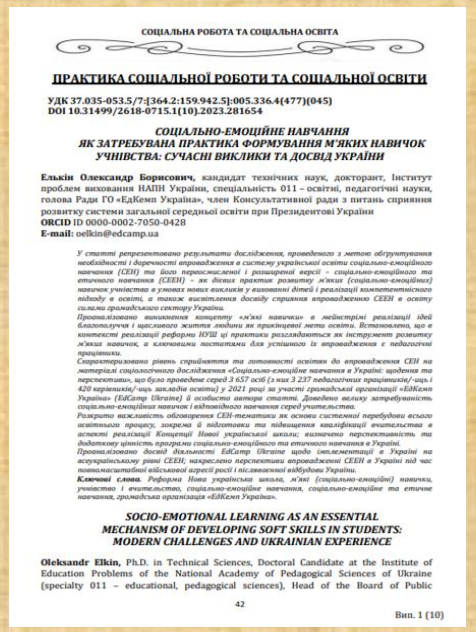

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНА ОСВІТА

ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.035-053.5/7:[364.2:159.942.5]:005.336.4(477)(045)
DOI 10.31499/2618-0715.1(10).2023.281654

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ
ЯК ЗАТРЕБУВАНА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК
УЧНІВСТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ДОСВІД УКРАЇНИ

Елькін Олександр Борисович, кандидат технічних наук, докторант, Інститут проблем виховання НАПН України, спеціальність 011 – освітні, педагогічні науки, голова Ради ГО «ЕдКемп Україна», член Консультативної ради з питань сприяння розвитку системи загальної середньої освіти при Президентові України
ORCID ID 0000-0002-7050-0428
E-mail: oelkin@edcamp.ua

У статті репрезентовано результати дослідження, проведеного з метою обґрунтування необхідності і доречності впровадження в систему української освіти соціально-емоційного навчання (СЕН) та його переосмисленої і розширеної версії – соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) – як дієвих практик розвитку м'яких (соціально-емоційних) навичок учнівства в умовах нових викликів у вихованні дітей і реалізації компетентнісного підходу в освіті, а також висвітлення досвіду сприяння впровадженню СЕЕН в освіту силами громадського сектору України.

Проаналізовано виникнення концепту «м'які навички» в мейнстрімі реалізації ідей благополуччя і щасливого життя людини як прикінцевої мети освіти. Встановлено, що в контексті реалізації реформи НУШ ці практики розглядаються як інструмент розвитку м'яких навичок, а ключовими постатями для успішного їх впровадження є педагогічні працівники.

Спрогнозовано рівень сприйняття та готовності освітян до впровадження СЕН на матеріалі соціологічного дослідження «Соціально-емоційне навчання в Україні: щодення та перспективи», що було проведене серед 3 657 осіб (з них 3 237 педагогічних працівників/-ць і 420 керівників/-ць закладів освіти) у 2021 році за участі громадської організації «ЕдКемп Україна» (EdCamp Ukraine) й особисто автора статті. Доведено велику затребуваність соціально-емоційних навичок і відповідного навчання серед учительства.

Розкрито важливість обґрунтування СЕН-тематики як основи системної перебудови всього освітнього процесу, зокрема й підготовки та підвищення кваліфікації вчительства в аспекті реалізації Концепції Нової української школи; визначено перспективність та додаткову цінність програми соціально-емоційного та етичного навчання в Україні.

Проаналізовано досвід діяльності EdCamp Ukraine щодо імплементації в Україні на всеукраїнському рівні СЕЕН; нагрелено перспективи впровадженні СЕЕН в Україні під час повномасштабної військової агресії росії і післявоєнної відбудови України.

Ключові слова. *Реформа Нова українська школа, м'які (соціально-емоційні) навички, учнівство і вчительство, соціально-емоційне навчання, соціально-емоційне та етичне навчання, громадська організація «ЕдКемп Україна».*

SOCIO-EMOTIONAL LEARNING AS AN ESSENTIAL
MECHANISM OF DEVELOPING SOFT SKILLS IN STUDENTS:
MODERN CHALLENGES AND UKRAINIAN EXPERIENCE

Oleksandr Elkin, Ph.D. in Technical Sciences, Doctoral Candidate at the Institute of Education Problems of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (specialty 011 – educational, pedagogical sciences), Head of the Board of Public

Елькін, О. Б. Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики та досвід України / Елькін Олександр Борисович // Соц. робота та соц. освіта. – 2023. – Вип. 1. – С. 42–56. – Бібліогр.: 22 назви.– Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/srso_2023_1_7.

У статті репрезентовано результати дослідження, проведеного з метою обґрунтування необхідності і доречності впровадження в систему української освіти соціально-емоційного навчання (СЕН) та його переосмисленої і розширеної версії – соціально-емоційного та етичного навчання (СЕЕН) – як дієвих практик розвитку м'яких (соціально-емоційних) навичок учнівства в умовах нових викликів у вихованні дітей і реалізації компетентнісного підходу в освіті, а також висвітлення досвіду сприяння впровадженню СЕЕН в освіту силами громадського сектору України.

Проаналізовано виникнення концепту «м'які навички» в мейнстрімі реалізації ідей благополуччя і щасливого життя людини як прикінцевої мети освіти.

Встановлено, що в контексті реалізації реформи НУШ ці практики розглядаються як інструмент розвитку м'яких навичок, а ключовими постатями для успішного їх впровадження є педагогічні працівники.

Муравйова, І. О. Soft skills у сучасних реаліях української освіти / І. О. Муравйова, Я. Г. Мар'янко, А. О. Осадча // Інновац. педагогіка. – 2021. – Вип. 32 (1). – С. 108–112. – Бібліогр.: 10 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2021_32(1)__25.

Мета статті – визначити основні тенденції вивчення soft skills і можливості їх набуття індивідом; виявити спільності й відмінності вітчизняних і зарубіжних досліджень; підкреслити найбільш перспективні та поетапні напрями й технології для використання в освітньому процесі з урахуванням певного досвіду їх упровадження та використання.

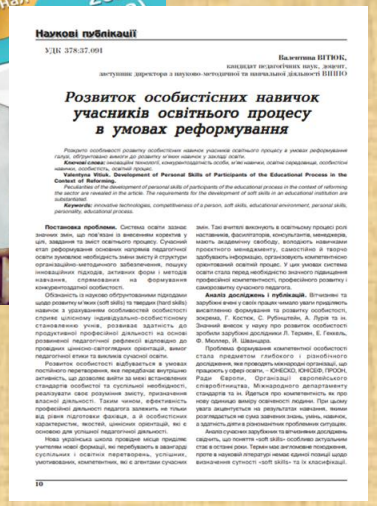

Вітюк, В. Розвиток особистісних навичок учасників освітнього процесу в умовах реформування / Валентина Вітюк // Пед. пошук. – 2024. – № 3 (123). – С. 10–13. – Бібліогр.: 8 назв. – Доступно також: https://sites.google.com/view/pedposhuk/архів.

У статті розкрито особливості розвитку особистісних навичок учасників освітнього процесу в умовах реформування галузі, обґрунтовано вимоги до розвитку м'яких навичок у закладі освіти.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Теорія і методика професійної освіти

УДК 37.013.2:159.942:316.454.5

DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.17410457

Роль soft skills у сучасній освіті: від розвитку емоційного інтелекту до лідерських навичок

Мізюк Вікторія Анатоліївна
кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, вул. Рипіна, 12, Ізмаїл, Одеська обл., Україна, 68610,
https://orcid.org/0000-0001-8291-6597

Кирста Наталія Романівна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018,
https://orcid.org/0000-0002-6777-4890

Дідух Ірина Ярославівна
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76018,
https://orcid.org/0000-0002-0626-9874

Прийнято: 05.10.2025 | Опубліковано: 22.10.2025

Анотація: *У статті здійснено науково-теоретичне обґрунтування ролі soft skills у сучасній системі освіти, розкрито їх взаємозв'язок із розвитком*

Мізюк, В. А. Роль soft skills у сучасній освіті: від розвитку емоційного інтелекту до лідерських навичок [Електронний ресурс] / Вікторія Анатоліївна Мізюк, Наталія Романівна Кирста, Ірина Ярославівна Дідух // Пед. Акад. : наук. зап. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 23. – С. 1–18. – Бібліогр.: 18 назв. – Режим доступу: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1376/1247. – Назва з екрана.

У статті здійснено науково-теоретичне обґрунтування ролі soft skills у сучасній системі освіти, розкрито їх взаємозв'язок із розвитком емоційного інтелекту та формуванням лідерських компетентностей.

Визначено, що гнучкі навички є основою ефективної соціальної взаємодії, професійного становлення та особистісного розвитку здобувачів освіти.

Метою дослідження є узагальнення сучасних теоретичних і практичних підходів до формування soft skills у здобувачів освіти різних вікових періодів і виявлення ролі емоційного інтелекту та лідерських якостей у цьому процесі.

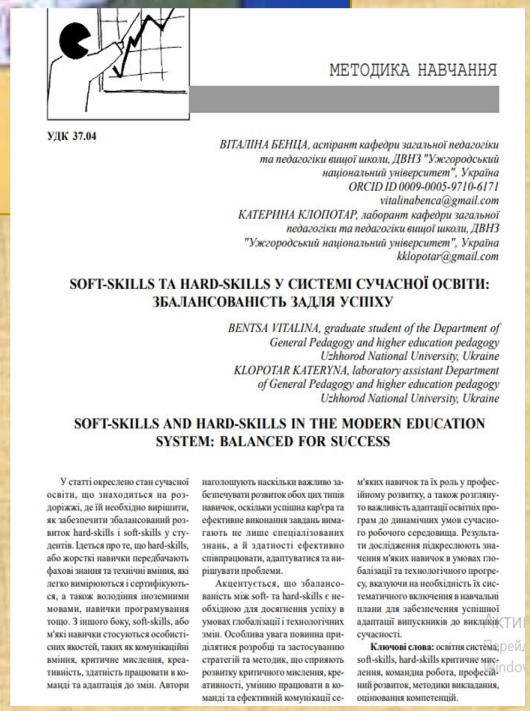

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 37.04

ВІТАЛІНА БЕНЦА, аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ "Ужгородський національний університет", Україна
ORCID ID 0009-0005-9710-6171
vitalinabenca@gmail.com

КАТЕРИНА КЛОПОТАР, лаборант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, ДВНЗ "Ужгородський національний університет", Україна
klopotar@gmail.com

SOFT-SKILLS ТА HARD-SKILLS У СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: ЗБАЛАНСОВАНІСТЬ ЗАДЛЯ УСПІХУ

BENTSA VITALINA, graduate student of the Department of General Pedagogy and higher education pedagogy Uzhhorod National University, Ukraine
KLOPOTAR KATERYNA, laboratory assistant Department of General Pedagogy and higher education pedagogy Uzhhorod National University, Ukraine

SOFT-SKILLS AND HARD-SKILLS IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM: BALANCED FOR SUCCESS

У статті окреслено стан сучасної освіти, що знаходиться на роздоріжжі, де їй необхідно вирішити, як забезпечити збалансований розвиток hard-skills і soft-skills у студентів. Ідеться про те, що hard-skills, або жорсткі навички передбачають фахові знання та технічні вміння, які легко вимірюються і сертифікуються, а також володіння іноземними мовами, навички програмування тощо. З іншого боку, soft-skills, або м'які навички стосуються особистісних якостей, таких як комунікаційні вміння, критичне мислення, креативність, здатність працювати в команді та адаптація до змін. Автори наголошують наскільки важливо забезпечувати розвиток обох цих типів навичок, оскільки успішна кар'єра та ефективне виконання завдань вимагають не лише спеціалізованих знань, а й здатності ефективно співпрацювати, адаптуватися та вирішувати проблеми.

Акцентується, що збалансованість між soft- та hard-skills є необхідною для досягнення успіху в умовах глобалізації і технологічних змін. Особлива увага повинна приділятися розробці та застосуванню стратегій та методик, що сприяють розвитку критичного мислення, креативності, уміння працювати в команді та ефективній комунікації сем'яких навичок та їх роль у професійному розвитку, а також розглянуто важливість адаптації освітніх програм до динамічних умов сучасного робочого середовища. Результати дослідження підкреслюють значення м'яких навичок в умовах глобалізації та технологічного прогресу, вказуючи на необхідність їх систематичного включення в навчальні плани для забезпечення успішної адаптації випускників до викликів сучасності.

Ключові слова: освітня система, soft-skills, hard-skills критичне мислення, командна робота, професійний розвиток, методики викладання, оцінювання компетенцій.

Бенца, В. Soft-skills та Hard-skills у системі сучасної освіти: збалансованість задля успіху / Віталіна Бенца, Катерина Клопотар // Освітні обрії. – 2025. – № 1. – С. 30–35. – Бібліогр.: 13 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2025_1_8.

Мета статті: проаналізувати важливість збалансованого розвитку soft-skills та hard-skills у сучасній освітній системі.

Визначено ефективні методики та стратегії для інтеграції цих навичок у навчальні програми.

Досліджено вплив м'яких навичок на професійну компетентність здобувачів освіти, їх здатність адаптуватися до змін у професійному середовищі, а також запропоновано рекомендації щодо оцінювання та розвитку таких навичок у процесі освіти.

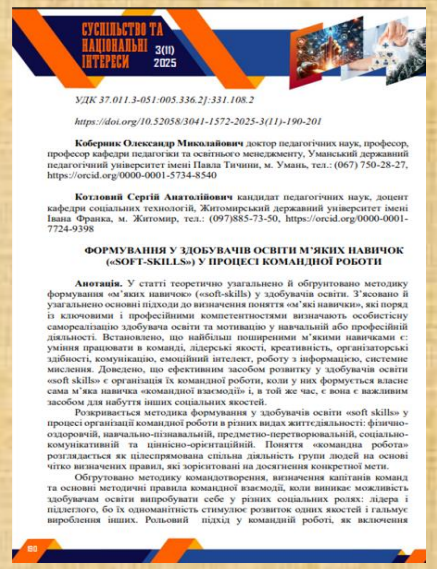

Коберник, О. М. Формування у здобувачів освіти м'яких навичок («soft-skills») у процесі командної роботи / Коберник Олександр Миколайович, Котловий Сергій Анатолійович // Сусп-во та нац. інтереси. – 2025. – № 3. – С. 190–201. – Бібліогр.: 9 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2025_3_17.

У статті теоретично узагальнено й обґрунтовано методику формування «м'яких навичок» («soft skills») у здобувачів освіти.

З'ясовано й узагальнено основні підходи до визначення поняття «м'які навички», які поряд із ключовими і професійними компетентностями визначають особистісну самореалізацію здобувача освіти та мотивацію у навчальній або професійній діяльності.

Встановлено, що найбільш поширеними м'якими навичками є: уміння працювати в команді, лідерські якості, креативність, організаторські здібності, комунікацію, емоційний інтелект, роботу з інформацією, системне мислення.

Доведено, що ефективним засобом розвитку у здобувачів освіти «soft skills» є організація їх командної роботи, коли у них формується власне сама м'яка навичка «командної взаємодії» і, в той же час, є вона є важливим засобом для набуття інших соціальних якостей.

Розкрито методику формування у здобувачів освіти «soft skills» у процесі організації командної роботи в різних видах життєдіяльності: фізично-оздоровчій, навчально-пізнавальній, предметно-перетворювальній, соціально-комунікативній та ціннісно-орієнтаційній.

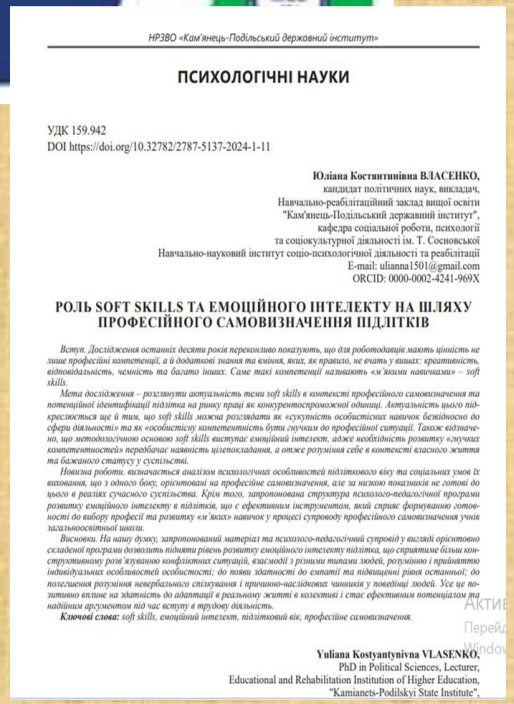

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 159.942
DOI https://doi.org/10.32782/2787-5137-2024-1-11

Юліана Костянтинівна ВЛАСЕНКО,
кандидат політичних наук, викладач,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
"Кам'янець-Подільський державний інститут",
кафедра соціальної роботи, психології
та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської
Навчально-науковий інститут соціо-психологічної діяльності та реабілітації
E-mail: ulianna1501@gmail.com
ORCID: 0000-0002-4241-969X

РОЛЬ SOFT SKILLS ТА ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПІДЛІТКІВ

Вступ. Дослідження останніх десяти років переконливо показують, що для роботодавців мають цінність не лише професійні компетенції, а й додаткові знання та вміння, яких, як правило, не вчать у вишах: креативність, відповідальність, чемність та багато інших. Саме такі компетенції називають «м'якими навичками» – soft skills.

Мета дослідження – розглянути актуальність теми soft skills в контексті професійного самовизначення та потенційної ідентифікації підлітка на ринку праці як конкурентоспроможної одиниці. Актуальність цього підкреслюється ще й тим, що soft skills можна розглядати як «сукупність особистісних навичок безвідносно до сфери діяльності» та як «особистісну компетентність бути гнучким до професійної ситуації. Також відзначено, що методологічною основою soft skills виступає емоційний інтелект, адже необхідність розвитку «гнучких компетентностей» передбачає наявність цілепокладання, а отже розуміння себе в контексті власного життя та бажаного статусу у суспільстві.

Новизна роботи. визначається аналізом психологічних особливостей підліткового віку та соціальних умов їх виховання, що з одного боку, орієнтовані на професійне самовизначення, але за низкою показників не готові до цього в реаліях сучасного суспільства. Крім того, запропонована структура психолого-педагогічної програми розвитку емоційного інтелекту в підлітків, що є ефективним інструментом, який сприяє формуванню готовності до вибору професії та розвитку «м'яких» навичок у процесі супроводу професійного самовизначення учнів загальноосвітньої школи.

Висновки. На нашу думку, запропонований матеріал та психолого-педагогічний супровід у вигляді орієнтовно складеної програми дозволить підняти рівень розвитку емоційного інтелекту підлітка, що сприятиме більш конструктивному розв'язуванню конфліктних ситуацій, взаємодії з різними типами людей, розумінню і прийняттю індивідуальних особливостей особистості; до появи здатності до емпатії та підвищенні рівня останньої; до полегшення розуміння невербального спілкування і причинно-наслідкових чинників у поведінці людей. Усе це позитивно вплине на здатність до адаптації в реальному житті в колективі і стає ефективним потенціалом та надійним аргументом під час вступу в трудову діяльність.

Ключові слова: *soft skills, емоційний інтелект, підлітковий вік, професійне самовизначення.*

Yuliana Kostyantynivna VLASENKO,
PhD in Political Sciences, Lecturer,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education,
"Kamianets-Podilskyi State Institute",

Власенко, Ю. К. Роль soft skills та емоційного інтелекту на шляху професійного самовизначення підлітків / Юліана Костянтинівна Власенко // Інклюзія і сусп-во. – 2024. – Вип. 1. – С. 80–86. – Бібліогр.: 9 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/incluzsoc_2024_1_13.

Мета дослідження – розглянути актуальність теми soft skills в контексті професійного самовизначення та потенційної ідентифікації підлітка на ринку праці як конкурентоспроможної одиниці.

Актуальність цього підкреслюється ще й тим, що soft skills можна розглядати як «сукупність особистісних навичок безвідносно до сфери діяльності» та як «особистісну компетентність бути гнучким до професійної ситуації».

Також відзначено, що методологічною основою soft skills виступає емоційний інтелект, адже необхідність розвитку «гнучких компетентностей» передбачає наявність цілепокладання, а отже розуміння себе в контексті власного життя та бажаного статусу у суспільстві.

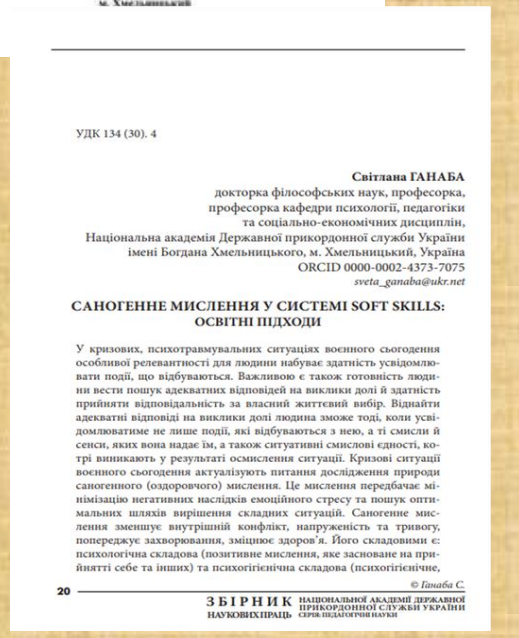

УДК 134 (30). 4

Світлана ГАНАБА
докторка філософських наук, професорка,
професорка кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
ORCID 0000-0002-4373-7075
sveta_ganaba@ukr.net

САНОГЕННЕ МИСЛЕННЯ У СИСТЕМІ SOFT SKILLS: ОСВІТНІ ПІДХОДИ

У кризових, психотравмувальних ситуаціях воєнного сьогодення особливої релевантності для людини набуває здатність усвідомлювати події, що відбуваються. Важливою є також готовність людини вести пошук адекватних відповідей на виклики долі й здатність прийняти відповідальність за власний життєвий вибір. Віднайти адекватні відповіді на виклики долі людина зможе тоді, коли усвідомлюватиме не лише події, які відбуваються з нею, а ті смисли й сенси, яких вона надає їм, а також ситуативні смислові єдності, котрі виникають у результаті осмислення ситуації. Кризові ситуації воєнного сьогодення актуалізують питання дослідження природи саногенного (оздоровчого) мислення. Це мислення передбачає мінімізацію негативних наслідків емоційного стресу та пошук оптимальних шляхів вирішення складних ситуацій. Саногенне мислення зменшує внутрішній конфлікт, напруженість та тривогу, попереджує захворювання, зміцнює здоров'я. Його складовими є: психологічна складова (позитивне мислення, яке засноване на прийнятті себе та інших) та психогігієнічна складова (психогігієнічне,

© Ганаба С.

Ганаба, С. Саногенне мислення у системі soft skills: освітні підходи / Світлана Ганаба // Зб. наук. пр. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України. Серія: Педагогічні науки / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький : НАДПСУ, 2024. – № 2. – С. 20–35. – Бібліогр.: 13 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadpcpn_2024_2_4.

У статті зазначено, що розвиток саногенного мислення корелюється із ціннісними орієнтаціями особистості, її прагненням узгоджувати на їх основі свої помисли та дії. Воно сприяє забезпеченню ефективного виконання фахових завдань, розвитку індивідуальності та збереженню психологічного благополуччя людини. Очевидно, розвиток цього мислення розуміється як універсальна навичка, яку науковці зараховують до системи soft skills.

Навчання саногенного мислення відбувається через аналіз і усвідомлення негативних емоцій та їх корекцію. Оптимальним соціальним простором розвитку саногенної рефлексії є група, оскільки вихідною формою людської діяльності є спільна діяльність. Продуктивним у розвитку саногенного мислення є вирішення педагогічних завдань з елементами драматизації, групових дискусій, рольових ігор тощо.

Засадничою ідеєю у розвитку саногенного мислення є створення умов для саморозвитку та самоорганізації. Їх дотримання та розвиток сприяють реалізації в освітніх практиках принципів та ідей особистісно орієнтованого підходу.

Савченкова, М. В. Адаптивна саморегуляція стресу як компонент soft skills особистості / Марія Вікторівна Савченкова, Дмитро Русланович Журавльов // Дидактика. – 2025. – Вип. 1. – С. 70–74. – Бібліогр.: 6 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/didac_2025_1_13.

У статті розглянуто адаптивну саморегуляцію стресу як ключову м'яку навичку, що сприяє підвищенню рівня професійної ефективності, розвитку емоційного інтелекту та формуванню гнучкості мислення.

Проаналізовано наукові підходи до проблеми стресорезистентності, визначено адаптаційні ресурси особистості та обґрунтовано роль саморегуляції як Soft Skills у контексті професійного розвитку та особистісного зростання.

Окрему увагу приділено практичним методам удосконалення навичок самоконтролю, емоційної регуляції та стратегічного управління поведінковими реакціями у стресових ситуаціях.

Формування та розвиток м’яких навичок у здобувачів початкової освіти

ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА

СУЧАСНІ МЕТОДИ РОЗВИТКУ М’ЯКИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS) ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

MODERN METHODS OF DEVELOPING SOFT SKILLS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Шкабаріна, М. Сучасні методи розвитку м’яких навичок (soft skills) здобувачів початкової освіти в умовах Нової української школи / Маргарита Шкарабіна // Нова пед. думка. – 2026. – № 2. – С. 75–80. – Бібліогр.: 14 назв. – Доступно також: https://npd.roippo.org.ua/index.php/NPD/uk/article/view/825/801.

У статті здійснено теоретичний аналіз сучасних методів розвитку «м’яких навичок» (soft skills) здобувачів початкової освіти в умовах Нової української школи.

Проаналізовано наукові підходи до класифікації м’яких навичок, зокрема концепцію «4К» (критичне мислення, креативність, комунікація, співпраця) та модель А. К. Тулумакоса.

Схарактеризовано ефективні методи розвитку м’яких навичок здобувачів початкової освіти: проєктна діяльність, робота в групах, методи рефлексії, спрощені дебати, скетчноутинг.

Сидорчук, Н. Г. Розвиток soft-skills у молодших школярів засобами театралізації / Н. Г. Сидорчук, Т. У. Смаілова // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Педагогічні науки. 2024. – Вип. 2. – С. 33–46. – Бібліогр.: 15 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2024_2_6.

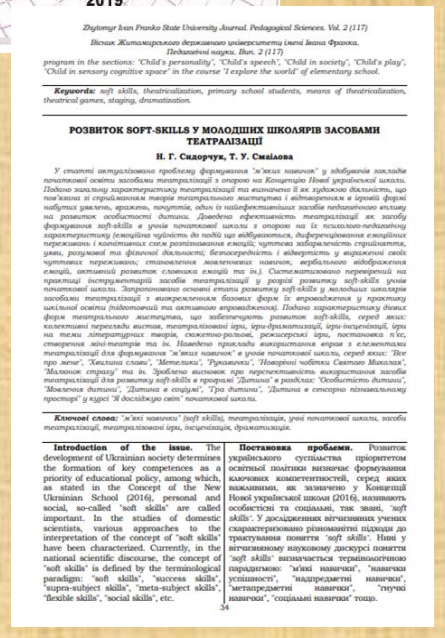

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal. Pedagogical Sciences. Vol. 2 (117)

Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. Вип. 2 (117)

program in the sections: 'Child's personality', 'Child's speech', 'Child in society', 'Child's play', 'Child in sensory cognitive space' in the course 'I explore the world' of elementary school.

Keywords: *soft skills, theatricalization, primary school students, means of theatricalization, theatrical games, staging, dramatization.*

РОЗВИТОК SOFT-SKILLS У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ

Н. Г. Сидорчук, Т. У. Смаілова

У статті актуалізовано проблему формування "м'яких навичок" у здобувачів закладів початкової освіти засобами театралізації з опорою на Концепцію Нової української школи. Подано загальну характеристику театралізації та визначено її як художню діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів, один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини. Доведено ефективність театралізації як засобу формування soft-skills в учнів початкової школи з опорою на їх психолого-педагогічну характеристику (емоційна чуйність до подій що відбуваються, диференціювання емоційних переживань і когнітивних схем розпізнавання емоцій; чуттєва забарвленість сприйняття, уяви, розумової та фізичної діяльності; безпосередність і відвертість у вираженні своїх чуттєвих переживань; становлення мовленнєвих навичок, вербального відображення емоцій, активний розвиток словника емоцій та ін.). Систематизовано перевірений на практиці інструментарій засобів театралізації у розрізі розвитку soft-skills учнів початкової школи. Запропоновано основні етапи розвитку soft-skills у молодших школярів засобами театралізації з виокремленням базових форм їх впровадження у практику шкільної освіти (підготовчий та активного впровадження). Подано характеристику дієвих форм театрального мистецтва, що забезпечують розвиток soft-skills, серед яких: колективні перегляди вистав, театралізовані ігри, ігри-драматизації, ігри-інсценізації, ігри на теми літературних творів, сюжетно-рольові, режисерські ігри, постановка п'єс, створення міні-театрів та ін. Наведено приклади використання вправ з елементами театралізації для формування "м'яких навичок" в учнів початкової школи, серед яких: "Все про мене", "Хвилина слави", "Метелики", "Рукавички", "Новорічні чобітки Святого Миколая", "Малюнок страху" та ін. Зроблено висновок про перспективність використання засобів театралізації для розвитку soft-skills в програмі "Дитина" в розділах: "Особистість дитини", "Мовлення дитини", "Дитина в соціумі", "Гра дитини", "Дитина в сенсорно пізнавальному просторі" у курсі "Я досліджую світ" початкової школи.

Ключові слова: *"м'які навички" (soft skills), театралізація, учні початкової школи, засоби театралізації, театралізовані ігри, інсценізація, драматизація.*

Introduction of the issue. The development of Ukrainian society determines the formation of key competences as a priority of educational policy, among which, as stated in the Concept of the New Ukrainian School (2016), personal and social, so-called "soft skills" are called important. In the studies of domestic scientists, various approaches to the interpretation of the concept of "soft skills" have been characterized. Currently, in the national scientific discourse, the concept of "soft skills" is defined by the terminological paradigm: "soft skills", "success skills", "supra-subject skills", "meta-subject skills", "flexible skills", "social skills", etc.

Постановка проблеми. Розвиток українського суспільства пріоритетом освітньої політики визначає формування ключових компетентностей, серед яких важливими, як зазначено у Концепції Нової української школи (2016), називають особистісні та соціальні, так звані, "soft skills". У дослідженнях вітчизняних учених схарактеризовано різноманітні підходи до трактування поняття "soft skills". Нині у вітчизняному науковому дискурсі поняття "soft skills" визначається термінологічною парадигмою: "м'які навички", "навички успішності", "надпредметні навички", "метапредметні навички", "гнучкі навички", "соціальні навички" тощо.

34

У статті актуалізовано проблему формування «м'яких навичок» у здобувачів закладів початкової освіти засобами театралізації з опорою на Концепцію Нової української школи.

Подано загальну характеристику театралізації та визначено її як художню діяльність, що пов'язана зі сприйманням творів театрального мистецтва і відтворенням в ігровій формі набутих уявлень, вражень, почуттів, один із найефективніших засобів педагогічного впливу на розвиток особистості дитини.

Доведено ефективність театралізації як засобу формування soft-skills в учнів початкової школи з опорою на їх психолого-педагогічну характеристику.

Запропоновано основні етапи розвитку soft-skills у молодших школярів засобами театралізації з виокремленням базових форм їх впровадження у практику шкільної освіти.

Подано характеристику дієвих форм театрального мистецтва, що забезпечують розвиток soft-skills.

Наведено приклади використання вправ з елементами театралізації для формування «м'яких навичок» в учнів початкової школи.

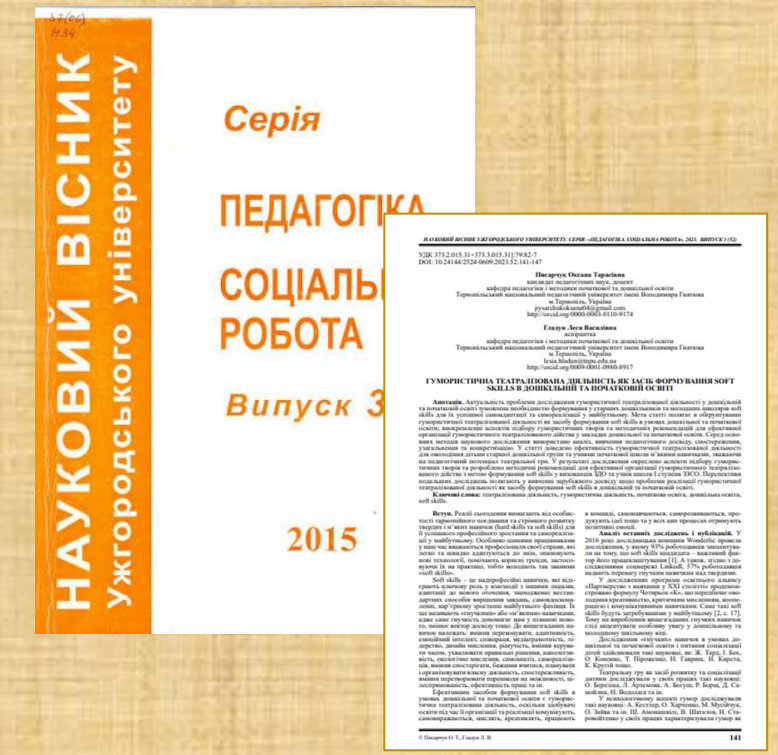

Писарчук, О. Т. Гумористична театралізована діяльність як засіб формування soft skills в дошкільній та початковій освіті / Писарчук Оксана Тарасівна, Гладун Леся Василівна // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : зб. наук. пр. / Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2023. – Вип. 1. – С. 141–147. – Бібліогр.: 11 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2023_1_30.

Актуальність проблеми дослідження гумористичної театралізованої діяльності у дошкільній та початковій освіті зумовлена необхідністю формування у старших дошкільників та молодших школярів soft skills для їх успішної самоадаптації та самореалізації у майбутньому.

Мета статті полягає в обґрунтуванні гумористичної театралізованої діяльності як засобу формування soft skills в умовах дошкільної та початкової освіти; виокремленні аспектів підбору гумористичних творів та методичних рекомендацій для ефективної організації гумористичного театралізованого дійства у закладах дошкільної та початкової освіти.

У статті доведено ефективність гумористичної театралізованої діяльності для оволодіння дітьми старшої дошкільної групи та учнями початкової школи м'якими навичками, зважаючи на педагогічний потенціал театральної гри.

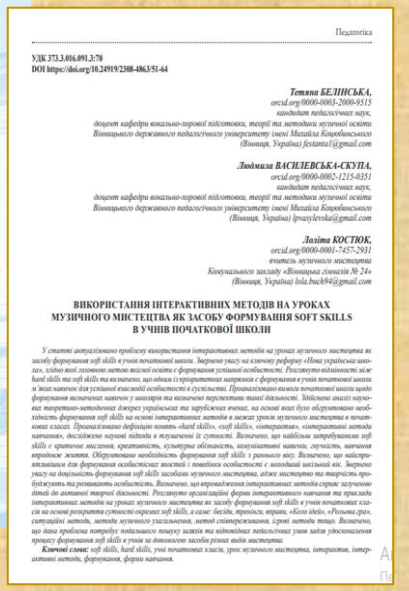

Педагогіка

УДК 373.3.016.091.3:78
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-64

Тетяна БЕЛІНСЬКА,
orcid.org/0000-0003-2000-9515
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна) festania1@gmail.com

Людмила ВАСИЛЕВСЬКА-СКУПА,
orcid.org/0000-0002-1215-0351
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна) lpvasylevska@gmail.com

Лоліта КОСТЮК,
orcid.org/0000-0001-7457-2931
вчитель музичного мистецтва Комунального закладу «Вінницька гімназія № 24» (Вінниця, Україна) lola.buck94@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті актуалізовано проблему використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи. Звернено увагу на ключову реформу «Нова українська школа», згідно якої головною метою якісної освіти є формування успішної особистості. Розглянуто відмінності між hard skills та soft skills та визначено, що одним із пріоритетних напрямків є формування в учнів початкової школи м'яких навичок для успішної взаємодії особистості в суспільстві. Проаналізовано вимоги початкової школи щодо формування визначених навичок у школярів та визначено перспективи такої діяльності. Здійснено аналіз наукових теоретико-методичних джерел українських та зарубіжних вчених, на основі яких було обґрунтовано необхідність формування soft skills на основі інтерактивних методів в межах уроків музичного мистецтва в початкових класах. Проаналізовано дефініцію понять «hard skills», «soft skills», «інтерактив», «інтерактивні методи навчання», досліджено наукові підходи в тлумаченні їх сутності. Визначено, що найбільш затребуваними soft skills є критичне мислення, креативність, культурна обізнаність, комунікативні навички, гнучкість, навчання впродовж життя. Обґрунтовано необхідність формування soft skills з раннього віку. Визначено, що найсприятливішим для формування особистісних якостей і поведінки особистості є молодший шкільний вік. Звернено увагу на доцільність формування soft skills засобами музичного мистецтва, адже мистецтво та творчість пробуджують та розвивають особистість. Визначено, що впровадження інтерактивних методів сприяє залученню дітей до активної творчої діяльності. Розглянуто організаційні форми інтерактивного навчання та приклади інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкових класів на основі розкриття сутності окремих soft skills, а саме: бесіди, тренінги, вправи, «Коло ідей», «Розьова гра», ситуаційні методи, методи музичного узагальнення, метод співпереживання, ігрові методи тощо. Визначено, що дана проблема потребує подальшого пошуку шляхів та відповідних педагогічних умов задля удосконалення процесу формування soft skills в учнів за допомогою засобів різних видів мистецтва.

Ключові слова: *soft skills, hard skills, учні початкових класів, урок музичного мистецтва, інтерактив, інтерактивні методи, формування, форми навчання.*

Белінська, Т. Використання інтерактивних методів на уроках музичного мистецтва як засобу формування soft skills в учнів початкової школи / Тетяна Белінська, Людмила Василевська-Скупа, Лоліта Костюк // Актуальні питання гуманітар. наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчених. – Дрогобич : Гельветика, 2022. – Вип. 51. – С. 414–418. – Бібліогр.: 8 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2022_51_66.

Розглянуто відмінності між hard skills та soft skills та визначено, що одним із пріоритетних напрямків є формування в учнів початкової школи м'яких навичок для успішної взаємодії особистості в суспільстві.

Проаналізовано вимоги початкової школи щодо формування визначених навичок у школярів та визначено перспективи такої діяльності. Здійснено аналіз наукових теоретико-методичних джерел українських та іноземних вчених, на основі яких було обґрунтовано необхідність формування soft skills на основі інтерактивних методів в межах уроків музичного мистецтва в початкових класах.

Проаналізовано дефініцію понять «hard skills», «soft skills», «інтерактив», «інтерактивні методи навчання», досліджено наукові підходи в тлумаченні їх сутності.

Визначено, що найбільш затребуваними soft skills є критичне мислення, креативність, культурна обізнаність, комунікативні навички, гнучкість, навчання впродовж життя.

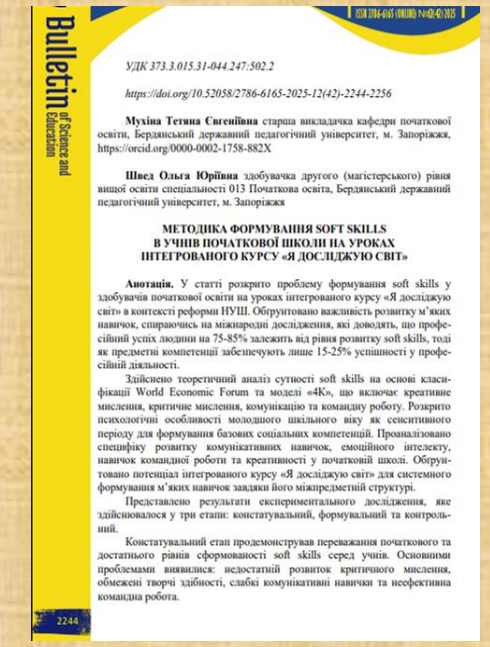

Мухіна, Т. Є. Методика формування soft skills в учнів початкової школи на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» / Мухіна Тетяна Євгеніївна, Швед Ольга Юріївна // Вісник науки та освіти. – 2025. – № 12. – С. 2244–2256. – Бібліогр.: 12 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/bscieduc_2025_12_170.

У статті розкрито проблему формування soft skills у здобувачів початкової освіти на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» в контексті реформи НУШ.

Обґрунтовано важливість розвитку м'яких навичок.

Здійснено теоретичний аналіз сутності soft skills на основі класифікації World Economic Forum та моделі «4К», що включає креативне мислення, критичне мислення, комунікацію та командну роботу. Розкрито психологічні особливості молодшого шкільного віку як сенситивного періоду для формування базових соціальних компетенцій.

Проаналізовано специфіку розвитку комунікативних навичок, емоційного інтелекту, навичок командної роботи та креативності у початковій школі. Обґрунтовано потенціал інтегрованого курсу «Я досліджую світ» для системного формування м'яких навичок завдяки його міжпредметній структурі.

Синиця, А. Розвиток особистості молодших школярів шляхом формування soft skills на уроці фізичної культури / Синиця Артем // Вісн. Нац. ун-ту «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2024. – Вип. 25. – С. 162–167. – Бібліогр.: 11 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2024_25_28.

Мета статті – обґрунтувати важливість інтеграції розвитку м'яких навичок учнів молодшого шкільного віку на уроці культури для забезпечення комплексного особистісного зростання учнів.

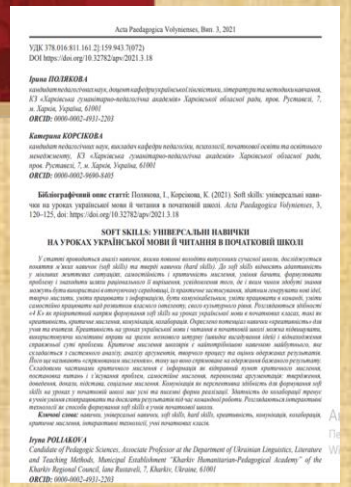

Полякова, І. Soft skills: універсальні навички на уроках української мови й читання в початковій школі / Ірина Полякова, Катерина Корсікова // Acta paedagogika Volynieses. – 2021. – Вип. 3. – С. 120–125. – Бібліогр.: 10 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/apv_2021_3_20.

У статті здійснено аналіз навичок, якими повинні володіти випускники сучасної школи, досліджено поняття м'які навички (soft skills) та тверді навички (hard skills).

Розглянуто здібності «4К» як пріоритетний напрям формування soft skills на уроках української мови в початкових класах, такі як креативність, критичне мислення, комунікація.

Висвітлено інтерактивні технології як способи формування soft skills в учнів початкової школи.

М’які навички у здобувачів середньої освіти: становлення та розвиток

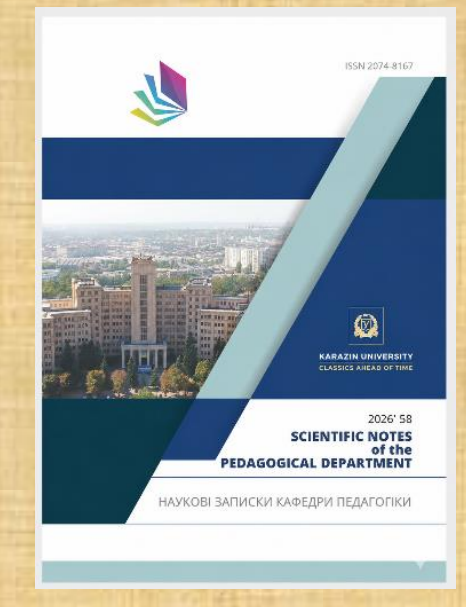

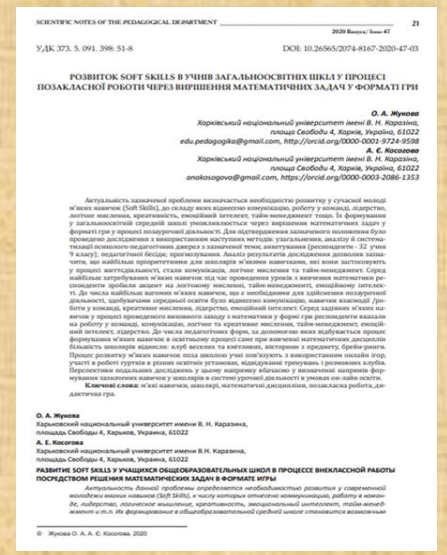

Жукова, О. А. Розвиток soft skills в учнів загальноосвітніх шкіл у процесі позакласної роботи через вирішення математичних задач у форматі гри / О. А. Жукова, А. Є. Косогова // Наукові записки кафедри педагогіки : зб. наук. пр. / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Комун. закл. «Харків. гуманітар.-пед. акад.» Харків. облради. – Харків : Основа, 2020. – Вип. 47. – С. 21–32. – Бібліогр.: 37 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkp_2020_47_5

Актуальність зазначеної проблеми визначається необхідністю розвитку у сучасної молоді м’яких навичок (Soft Skills), до складу яких віднесено комунікацію, роботу у команді, лідерство, логічне мислення, креативність, емоційний інтелект, тайм-менеджмент тощо. Їх формування у загальноосвітній середній школі уможливлюється через вирішення математичних задач у форматі гри у процесі позаурочної діяльності.

Процес розвитку м’яких навичок поза школою учні пов’язують з використанням онлайн ігор, участі в роботі гуртків у різних освітніх установах, відвідуванні тренувань і розмовних клубів.

Стечкевич, О. О. Проектна діяльність на уроках інформатики як інструмент формування soft skills учнів 7–11 класів / Стечкевич Олег Орестович, Васильків Леся Іванівна // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2024. – № 12. – С. 793–804. – Бібліогр.: 9 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_12_73 (дата звернення: 15.10.2026). – Назва з екрана.

У статті досліджено проблему формування м'яких навичок учнів на уроках інформатики через проєктну діяльність.

Проаналізовано роботи вітчизняних та зарубіжних науковців щодо різних аспектів м'яких навичок як складових тих чи інших компетентностей.

Розглянуто навчання м'яким навичкам через інтерактивні та практичні підходи в освітньому процесі, технологію проєктного навчання.

Запропоновано розуміти під soft skills комплекс когнітивних та метакогнітивних здібностей, міжособистісних, інтелектуальних та практичних навичок, що сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості, яка здатна адаптуватися до змінюваних умов життя та роботи та є основою для її успішної самореалізації.

Кучинська, Л. Ф. Технології формування soft skills учнів на уроках української мови / Л. Ф. Кучинська, Г. І. Харченко // Інновац. педагогіка. – 2023. – Вип. 57 (2). – С. 40–45. – Бібліогр.: 7 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2023_57(2)__9.

У статті представлено аналіз проєктної технології як методу, основним призначенням якого є формування в учнів soft skills.

Проаналізовано різні підходи до розуміння поняття «soft skills».

Розглянуто педагогічні технології формування soft skills в учнів на уроках української мови.

Метою статті є характеристика сучасних педагогічних технологій, які використовуються для формування soft skills.

Акцентовано увагу на релевантності комунікативної технології як одного з основних механізмів набуття учнями вищезазначених навичок, яка спирається на взаємопов'язане комплексне навчання всіх видів мовної діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письма.

Впровадження м’яких навичок у вищій освіті: перспективи та потенціал

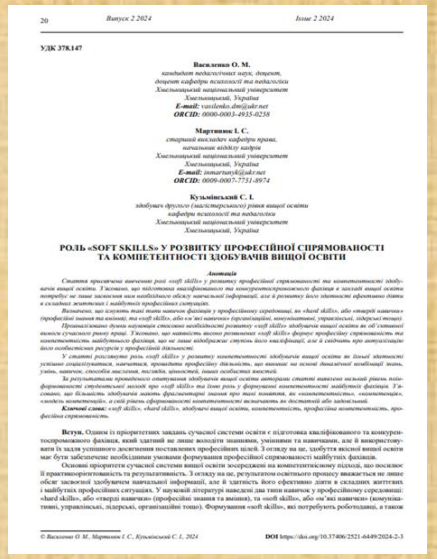

УДК 378.147

Василенко О. М.
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницький національний університет
Хмельницький, Україна
E-mail: vasilenko.dm@ukr.net
ORCID: 0000-0003-4933-0258

Мартинюк І. С.
старший викладач кафедри права,
начальник відділу кадрів
Хмельницький національний університет
Хмельницький, Україна
E-mail: inmartsyk@ukr.net
ORCID: 0009-0007-7721-0974

Кузьмінський С. І.
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри психології та педагогіки
Хмельницький національний університет
Хмельницький, Україна

РОЛЬ «SOFT SKILLS» У РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація

Стаття присвячена вивченню ролі «soft skills» у розвитку професійної спрямованості та компетентності здобувачів вищої освіти. З’ясовано, що підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця в закладі вищої освіти потребує не лише засвоєння ним необхідного обсягу навчальної інформації, але й розвитку його здатності ефективно діяти в складних життєвих і майбутніх професійних ситуаціях.

Визначено, що існують такі типи навичок фахівців у професійному середовищі, як «hard skills», або «тверді навички» (професійні знання та вміння), та «soft skills», або «м’які навички» (комунікативні, управлінські, лідерські, організаційні тощо). Формування «soft skills», які потребують роботодавці, а також

© Василенко О. М., Мартинюк І. С., Кузьмінський С. І., 2024

DOI https://doi.org/10.37406/2521-6449/2024-2-3

Василенко, О. М. Роль «soft skills» у розвитку професійної спрямованості та компетентності здобувачів вищої освіти / О. М. Василенко, І. С. Мартинюк, С. І. Кузьмінський // Професійно-прикладні дидактики. – 2024. – Вип. 2. – С. 20–24. – Бібілогр.: 11 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prapd_2024_2_5.

Стаття присвячена вивченню ролі «soft skills» у розвитку професійної спрямованості та компетентності здобувачів вищої освіти.

З’ясовано, що підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця в закладі вищої освіти потребує не лише засвоєння ним необхідного обсягу навчальної інформації, але й розвитку його здатності ефективно діяти в складних життєвих і майбутніх професійних ситуаціях.

Визначено, що існують такі типи навичок фахівців у професійному середовищі, як «hard skills» та «soft skills».

З’ясовано, що наявність високо розвинених «soft skills» формує професійну спрямованість та компетентність майбутнього фахівця, що не лише відображає ступінь його кваліфікації.

У статті розглянуто роль «soft skills» у розвитку компетентності здобувачів вищої освіти як їхньої здатності успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність.

Карнаух, О. Б. Розвиток soft skills у здобувачів вищої освіти як умова професійного становлення [Електронний ресурс] / Карнаух Олександр Борисович, Карнаух Леся Петрівна // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 5. – С. 658–668. – Бібліогр.: 14 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_5_58 (дата звернення: [illegible]зва з екрана.

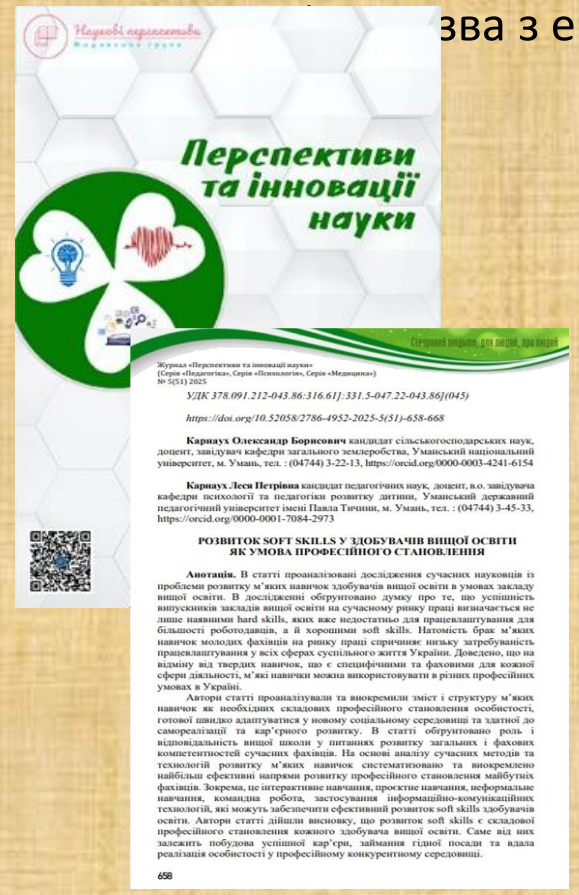

У статті проаналізовано дослідження сучасних науковців із проблеми розвитку м'яких навичок здобувачів вищої освіти в умовах закладу вищої освіти.

Виокремлено зміст і структуру м'яких навичок як необхідних складових професійного становлення особистості, готової швидко адаптуватися у новому соціальному середовищі та здатної до самореалізації та кар'єрного розвитку.

Обґрунтовано роль і відповідальність вищої школи у питаннях розвитку загальних і фахових компетентностей сучасних фахівців.

На основі аналізу сучасних методів та технологій розвитку м'яких навичок систематизовано та виокремлено найбільш ефективні напрями розвитку професійного становлення майбутніх фахівців.

Зміст і складові «soft skills» особистості здобувача вищої освіти [Електронний ресурс] / Ревть Алла Борисівна [та ін.] // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 5. – С. 1231–1239. – Бібліогр.: 8 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_5_109. – Назва з екрана.

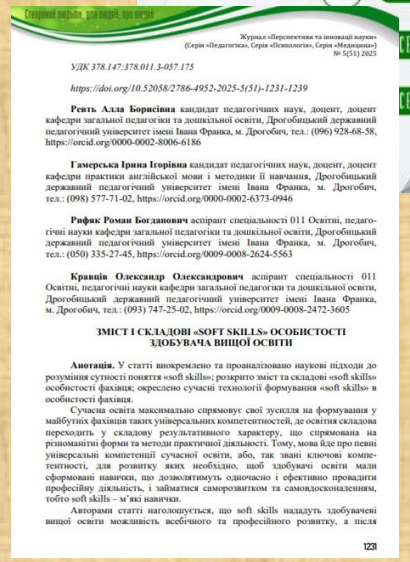
Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

УДК 378.147:378.011.3-057.175

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1231-1239

Ревть Алла Борисівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, тел.: (096) 928-68-58, https://orcid.org/0000-0002-8006-6186

Гамерська Ірина Ігорівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійської мови і методики її навчання, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, тел.: (098) 577-71-02, https://orcid.org/0000-0002-6373-0946

Рифак Роман Богданович аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, тел.: (050) 335-27-45, https://orcid.org/0009-0008-2624-5563

Кравців Олександр Олександрович аспірант спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, тел.: (093) 747-25-02, https://orcid.org/0009-0008-2472-3605

ЗМІСТ І СКЛАДОВІ «SOFT SKILLS» ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті виокремлено та проаналізовано наукові підходи до розуміння сутності поняття «soft skills»; розкрито зміст та складові «soft skills» особистості фахівця; окреслено сучасні технології формування «soft skills» в особистості фахівця.

Сучасна освіта максимально спрямовує свої зусилля на формування у майбутніх фахівців таких універсальних компетентностей, де освітня складова переходить у складову результативного характеру, що спрямована на різноманітні форми та методи практичної діяльності. Тому, мова йде про певні універсальні компетенції сучасної освіти, або, так звані ключові компетентності, для розвитку яких необхідно, щоб здобувачі освіти мали сформовані навички, що дозволятимуть одночасно і ефективно провадити професійну діяльність, і займатися саморозвитком та самовдосконаленням, тобто soft skills – м'які навички.

Авторами статті наголошується, що soft skills нададуть здобувачеві вищої освіти можливість всебічного та професійного розвитку, а після

1231

У статті здійснено комплексний підхід до висвітлення проблеми формування «soft skills» особистості здобувача вищої освіти; представлено розуміння сутності поняття «soft skills» з позиції наукових підходів різних галузей наук; запропоновано сучасне бачення технологій формування «soft skills» в особистості здобувача вищої освіти.

Розкрито деякі аспекти формування цих «soft skills» у здобувачів вищої освіти (навички міжособистісної комунікації, відповідальності, професійної діяльності у важких, критичних умовах, це вміння володіти емоційним інтелектом, вміння працювати у команді, гнучкість, це здатність логічно, конструктивно, креативно й творчо мислити).

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 4(50) 2025

УДК 378 : 304

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-4(50)-1107-1119

Шульга Наталія Володимирівна PhD, доцент кафедри теоретичних дисциплін, Донецький національний медичний університет, м. Кропивницький, https://orcid.org/0000-0003-3382-7533

Щербакова Надія Миколаївна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри педагогіки, Бердянський державний педагогічний університет, м. Запоріжжя, https://orcid.org/0000-0003-2419-2150

Ніколаєва Анжеліка Анатоліївна старший викладач кафедри англійської мови, Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ, https://orcid.org/0009-0009-2140-9247

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ SOFT SKILLS У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті проаналізовано можливості застосування технологій для розвитку soft skills у вищій освіті України як одного з пріоритетних напрямів підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах цифрової трансформації суспільства та динамічних змін ринку праці. Розглянуто концепцію м'яких навичок як важливого компонента професійної компетентності, що сприяє розвитку комунікативних здібностей, критичного мислення, адаптивності, командної взаємодії та здатності до прийняття рішень у нестандартних ситуаціях. Особливу увагу приділено цифровим інструментам і методикам, які дозволяють інтегрувати розвиток soft skills в освітній процес, зокрема використанню інтерактивних освітніх платформ, гейміфікації, технологій віртуальної та доповненої реальності.

У роботі проаналізовано переваги застосування інноваційних підходів, таких як перевернуте навчання, серйозні ігри, симуляційне моделювання, віртуальні лабораторії. Визначено їхню роль у формуванні навичок співпраці, управління проєктами, тайм-менеджменту та стресостійкості. Обґрунтовано необхідність комплексної підготовки викладачів до інтеграції цифрових технологій в освітній процес, що передбачає розвиток методологічної компетентності, використання цифрових ресурсів та адаптацію освітніх програм відповідно до сучасних викликів.

Зроблено висновок, згідно з яким упровадження технологій у розвиток soft skills у вищій освіті України сприятиме формуванню здобувачів освіти, здатних до ефективної міжособистісної взаємодії, творчого розв'язання проблем і адаптації до швидкозмінного професійного середовища. Окреслено

Шульга, Н. В. Перспективи впровадження технологій для розвитку soft skills у вищій освіті України [Електронний ресурс] / Шульга Наталія Володимирівна, Щербакова Надія Миколаївна, Ніколаєва Анжеліка Анатоліївна // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 4. – С. 1107–1119. – Бібліогр.: 16 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_4_99. – Назва з екрана.

У статті проаналізовано можливості застосування технологій для розвитку soft skills у вищій освіті України як одного з пріоритетних напрямів підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати в умовах цифрової трансформації суспільства та динамічних змін ринку праці.

Розглянуто концепцію м'яких навичок як важливого компонента професійної компетентності, що сприяє розвитку комунікативних здібностей, критичного мислення, адаптивності, командної взаємодії та здатності до прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.

Особливу увагу приділено цифровим інструментам і методикам, які дозволяють інтегрувати розвиток soft skills в освітній процес, зокрема використанню інтерактивних освітніх платформ, гейміфікації, технологій віртуальної та доповненої реальності.

Шевчук, Г. Й. Формування й розвиток soft skills як складник освітнього процесу в закладах вищої освіти [Електронний ресурс] / Шевчук Ганна Йосипівна // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2024. – № 5. – С. 624–632. – Бібліогр.: 10 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_5_56. – Назва з екрана.

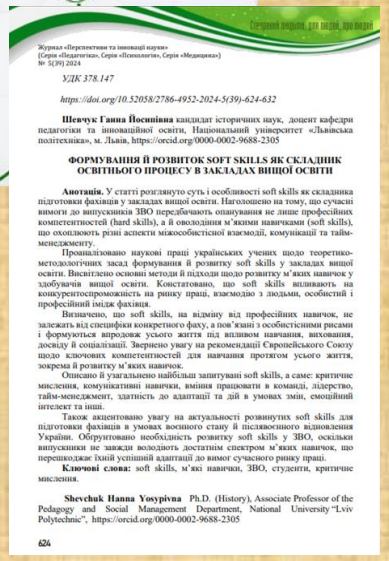

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(39) 2024

УДК 378.147

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-624-632

Шевчук Ганна Йосипівна кандидат історичних наук, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, https://orcid.org/0000-0002-9688-2305

ФОРМУВАННЯ Й РОЗВИТОК SOFT SKILLS ЯК СКЛАДНИК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто суть і особливості soft skills як складника підготовки фахівців у закладах вищої освіти. Наголошено на тому, що сучасні вимоги до випускників ЗВО передбачають опанування не лише професійних компетентностей (hard skills), а й оволодіння м'якими навичками (soft skills), що охоплюють різні аспекти міжособистісної взаємодії, комунікації та тайм-менеджменту.

Проаналізовано наукові праці українських учених щодо теоретико-методологічних засад формування й розвитку soft skills у закладах вищої освіти. Висвітлено основні методи й підходи щодо розвитку м'яких навичок у здобувачів вищої освіти. Констатовано, що soft skills впливають на конкурентоспроможність на ринку праці, взаємодію з людьми, особистий і професійний імідж фахівця.

Визначено, що soft skills, на відміну від професійних навичок, не залежать від специфіки конкретного фаху, а пов'язані з особистісними рисами і формуються впродовж усього життя під впливом навчання, виховання, досвіду й соціалізації. Звернено увагу на рекомендації Європейського Союзу щодо ключових компетентностей для навчання протягом усього життя, зокрема й розвитку м'яких навичок.

Описано й узагальнено найбільш затребувані soft skills, а саме: критичне мислення, комунікативні навички, вміння працювати в команді, лідерство, тайм-менеджмент, здатність до адаптації та дій в умовах змін, емоційний інтелект та інші.

Також акцентовано увагу на актуальності розвинутих soft skills для підготовки фахівців в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення України. Обґрунтовано необхідність розвитку soft skills у ЗВО, оскільки випускники не завжди володіють достатнім спектром м'яких навичок, що перешкоджає їхній успішній адаптації до вимог сучасного ринку праці.

Ключові слова: soft skills, м'які навички, ЗВО, студенти, критичне мислення.

Shevchuk Hanna Yosypivna Ph.D. (History), Associate Professor of the Pedagogy and Social Management Department, National University "Lviv Polytechnic", https://orcid.org/0000-0002-9688-2305

624

У статті розглянуто суть і особливості soft skills як складника підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Наголошено, що сучасні вимоги до випускників ЗВО передбачають опанування не лише професійних компетентностей (hard skills), а й оволодіння м'якими навичками (soft skills), що охоплюють різні аспекти міжособистісної взаємодії, комунікації та тайм-менеджменту.

Проаналізовано наукові праці українських учених щодо теоретико-методологічних засад формування й розвитку soft skills у ЗВО.

Висвітлено основні методи й підходи щодо розвитку м'яких навичок у здобувачів вищої освіти. Констатовано, що soft skills впливають на конкурентоспроможність на ринку праці, взаємодію з людьми, особистий і професійний імідж фахівця.

Акцентовано увагу на актуальності розвинутих soft skills для підготовки фахівців в умовах воєнного стану й післявоєнного відновлення України.

Шевченко, І. А. Розвиток soft skills у здобувачів освіти як запорука успішної професійної діяльності / І. А. Шевченко, О. В. Шелевер, В. В. Маркова // Інновац. педагогіка. – 2024. – Вип. 72. – С. 269–272. – Бібліогр.: 10 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2024_72_56.

■ ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

РОЗВИТОК SOFT SKILLS У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
ЯК ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ENHANCING STUDENTS' SOFT SKILLS AS A PILLAR
FOR SUCCESSFUL PROFESSIONAL ACTIVITIES

УДК 378.147:331.101.262
DOI https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/72.54

Шевченко І.А.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри екології,
природничих та математичних наук
Комунального закладу вищої освіти
«Вінницька академія безперервної
освіти»

Шелевер О.В.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри психології
Ужгородського національного
університету

Маркова В.В.,
магістр педагогічних наук,
завідувачка відділення
видавничої справи, економіки
та інформаційних технологій
Відокремленого структурного підрозділу
«Оптико-механічного фахового коледжу
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка»

У статті розглядаються питання розвитку, оцінці сучасного стану та основних тенденцій soft skills у здобувачів освіти. Встановлено, що в умовах суспільних викликів нагальною є важливість їх розвитку та опанування. У ході дослідження було застосовано комплекс підходів, серед яких: аналіз і синтез наукових праць, статей та інших джерел інформації з досліджуваної теми. Аналітичну роботу з джерелами інформації сумісно та систематизація отриманих знань, чітке формулювання ключових понять та аспектів теми. У статті наголошується на важливості теми формування м'яких навичок для здобувачів вищої освіти, які набувають все більшої ваги у сучасному світі. Вплив на працевлаштування та успішність у кар'єрі важко переоцінити, тому зосередження на їх розвитку в закладах вищої освіти є надзвичайно актуальним. У дослідженні встановлено, що основними м'якими навичками можна назвати: комунікаційні навички, критичне мислення, здатність до вирішення проблем, емоційний інтелект, вміння працювати в команді, адаптивність та лідерські якості. Авторами зазначено, що успішне професійне та кар'єрне зростання, а також ефективний розвиток людського капіталу як основного ресурсу інноваційного розвитку сучасного суспільства вимагає від майбутнього фахівця поєднання важких навичок (hard skills) та м'яких навичок (soft skills).

На основі огляду літератури, зібраних даних та спостережень, зроблених під час дослідження, можна зробити висновок, що обмежені hard skills недостатньо для успіху професіонала, особливо в сучасних умовах. Роботодавці та майбутні фахівці усвідомлюють цінність м'яких навичок, розуміючи, що вони є ключем до ефективної взаємодії, успішного керування проектами та досягнення високих результатів у роботі.

Ключові слова: *soft skills, професійна діяльність, здобувачі освіти, методи розвитку.*

The article examines the challenges related to the current status and emerging trends in developing students' soft skills. Recent attention has focused on the importance of soft skills for securing employment in today's environment and advocates for more targeted efforts at their acquisition and enhancement within higher education curricula. The study employed a comprehensive approach that included an in-depth analysis of the psychological and educational literature, academic papers, research articles and other sources of information pertinent to the subject. It also involved analytical work, synthesizing and systematizing the gathered knowledge, and clearly defining the central concepts and aspects of the topic. The article highlights the growing importance of students' soft skills in today's world. Their impact on employment and career success is immense, making the focus on soft skills development in higher education particularly relevant. The study revealed that the major soft skills in this regard are communication skills, critical thinking, problem-solving, emotional intelligence, teamwork, adaptability, and leadership. The authors emphasise that the integration of hard and soft skills in future professionals is essential for successful career advancement and effective human resource development, which are key drivers of innovation in today's society. Drawing on the literature review, gathered data and observations from the study it is evident that solely hard skills are insufficient for professional success, particularly in the current environment. Both employers and students as prospective professionals acknowledge the importance of soft skills, recognizing that they are crucial for effective communication, efficient project management, and attaining high level of performance.

Key words: *soft skills, professional activities, students, teaching methods.*

Постановка питання у загальному вигляді. Трансформація освіти в умовах глобалізації підвищує потребу не лише у професійних знаннях, але й у м'яких навичках (soft skills), які є надзвичайно важливим фактором для успішної роботи на сучасному ринку праці. Успішне професійне та кар'єрне зростання, а також ефективний розвиток інноваційних цифрових технологій. Деякі з ключових м'яких навичок включають комунікативні навички, командну роботу, адаптивність, вирішення проблем, управління часом, лідерство та емоційний інтелект. На відміну від корстких або технічних навичок, які є специфічними для певної роботи чи галузі, м'які навички можна передавати та застосо-

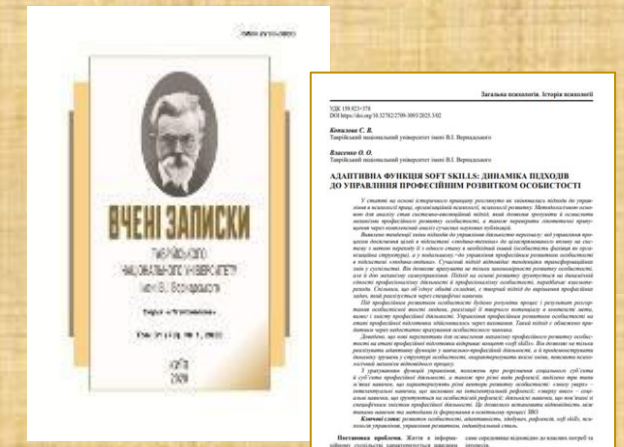

Копилова, С. В. Адаптивна функція soft skills: динаміка підходів до управління професійним розвитком особистості / С. В. Копилова, О. О. Власенко // Вчені записки Тавр. нац. ун-ту імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. – 2025. – Т. 36 (75), № 3. – С. 7–13. – Бібліогр.: 15 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/sntnvusp_2025_36(75)_3_4.

Мета статті: виявити тенденції зміни в психології підходів до управління діяльністю персоналу та обґрунтувати адаптивну роль soft skills у навчально-професійній діяльності та професійному розвитку майбутніх фахівців.

Формування критичного мислення здобувачів освіти як складової soft skills / С. А. Павленко [та ін.] // Актуальні проблеми сучас. медицини. – 2024. – Т. 24, вип. 3. – С. 145–149. – Бібліогр.: 15 назв. – Доступно також : https://nbuv.gov.ua/UJRN/apsm_2024_24_3_31.

Мета – визначити методи формування критичного мислення у здобувачів освіти, як складової Soft Skills та запропонувати їх для впровадження в процес підготовки здобувачів на додипломному етапі навчання.

Лєвіт, Д. Розвиток soft skills у контексті сталого розвитку освіти / Дмитро Лєвіт, Тетяна Євтухова // Освіта. Інноватика. Практика. – 2024. – Т. 12, № 1. – С. 57–62. – Бібліогр.: 8 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/edinpr_2024_12_1_10.

У статті розглянуто перспективи розвитку навичок soft skills у контексті сталого розвитку освітнього процесу при підготовці здобувачів освіти закладів вищої освіти. Наголошено на важливому значенні формування таких навичок у майбутніх фахівців під час здобуття освіти як засобу формування людського капіталу, який має необхідні навички і уявлення, які дозволяють сучасним і майбутнім поколінням створення стійкого суспільства.

Виокремлено м'які навички, що опосередковано передбачені у концепції сталого розвитку освіти, що обґрунтовує створення цілісної концептуальної освітньої системи, де формування та становлення основних навичок soft skills передбачає комплексний підхід, що ґрунтується на поєднанні кількох підходів та ключових заходів.

Досліджено три форми заходів щодо впровадження навичок soft skills у освітній процес з акцентування на сталість його розвитку, а саме створення моделі як окремої складової, моделі з вбудованим у програму набуттям навичок та поєднання обох підходів.

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 5(51) 2025

УДК 37.02:004.9

https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-993-1005

Мисюк Олександра Юріївна асистент кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, https://orcid.org/0009-0009-1632-8485

Семенишина Ірина Віталіївна кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, фізико-математичних та безпекових дисциплін, Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», м. Кам'янець-Подільський, https://orcid.org/0000-0002-0487-6152

Муравйова Ірина Анатоліївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ, https://orcid.org/0000-0001-8206-2640

SOFT-SKILLS У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ VR ТА AR В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Анотація. Використання сучасних технологій, таких як віртуальна та доповнена реальності в освітньому процесі більше не сприймається як експеримент, а радше як відповідь на зміну характеру навичок, що набувають певного значення. М'які навички, що формувалися раніше у процесі живої взаємодії, нині потребують іншого середовища, де є простір для проб, помилок та адаптації без зовнішнього тиску. Дане дослідження спрямоване на виокремлення функціональних властивостей віртуальної і доповненої реальності як інструментів, що створюють умови для навчання через досвід. Мова йде не про те, що вони дають, а про те, як саме вони впливають на поведінкову динаміку здобувачів вищої освіти, які форми взаємодії провокують і в яких контекстах демонструють результат. Результати дослідження продемонстрували відмінності в способах реалізації навчального впливу. З'ясовано, що технології віртуальної реальності дозволяють забезпечити вищий рівень занурення, створюючи умови для індивідуального тренування поведінкових моделей у безпечному середовищі. Найчастіше моделюються ситуації публічного мовлення, співбесід і кризових комунікацій. Встановлено, що технології доповненої реальності орієнтовані на колаборативні практики, де цифрові елементи вбудовуються в реальну аудиторну взаємодію. Як у першому, так і в другому випадку зафіксовано покращення показників емоційної регуляції, впевненості, а іноді також і комунікативної швидкості. Поряд із цим виявлені певні обмеження: високий поріг входу (вартісне

Мисюк, О. Ю. Soft-skills у цифрову епоху: перспективи використання VR та AR в освітньому процесі [Електронний ресурс] / Мисюк Олександра Юріївна, Семенишина Ірина Віталіївна, Муравйова Ірина Анатоліївна // Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») : електрон. наук. журн. / Терноп. нац. мед. ун-т ім. І. Я. Горбачевського, ВГ «Наукові перспективи», Луган. держ. мед. ун-т, ГНО «Система здорового довголіття в мегаполісі», ГО «Християн. акад. пед. наук України», ГО «Всеукр. асоц. пед. і психол. з духовно-морального виховання». – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 5. – С. 993–1005. – Бібліогр.: 14 назв. – Режим доступу: https://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_5_87. – Назва з екрана.

Мета статті — дослідити потенціал технологій віртуальної і доповненої реальності для розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти в умовах цифрової трансформації.

Лупаренко, С. Є. Інноваційні освітні технології як інструмент розвитку soft skills здобувачів вищої освіти / Лупаренко Світлана Євгенівна, Ісакова Катерина Артемівна // Вісник науки та освіти. – 2025. – № 12. – С. 2100–2114. – Бібліогр.: 28 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/bscieduc_2025_12_158.

У статті розкрито значення і можливості застосування інноваційних освітніх технологій для розвитку soft skills здобувачів вищої освіти.

Охарактеризовано інноваційні освітні технологій (інформаційно-комунікаційні технології, колаборативні платформи, гейміфікація, «серйозні ігри», комерційні відеоігри, технології віртуальної та доповненої реальності – VR і AR технології, технології штучного інтелекту, метод «перевернутого навчання», проєктне навчання та кейс-метод) та їхній вплив на розвиток soft skills.

Визначено методи навчання, що спрямовуються на розвиток soft skills студентів.

Розкрито умови успішного використання інноваційних освітніх технологій для розвитку soft skills студентів.

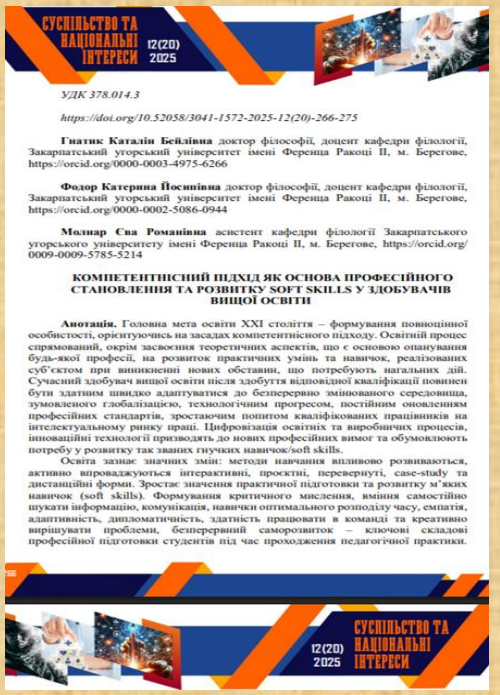

Гнатик, К. Б. Компетентнісний підхід як основа професійного становлення та розвитку soft skills у здобувачів вищої освіти / Гнатик Каталін Бейлівна, Фодор Катерина Йосипівна, Молнар Єва Романівна // Сусп-во та нац. інтереси. – 2025. – № 12. – С. 266–275. – Бібліогр.: 14 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2025_12_23.

У статті зазначено, що цифровізація освітніх та виробничих процесів, інноваційні технології призводять до нових професійних вимог та обумовлюють потребу у розвитку так званих гнучких навичок/soft skills.

Наголошено, що освіта зазнає значних змін: методи навчання впливово розвиваються, активно впроваджуються інтерактивні, проєктні, перевернуті, case-study та дистанційні форми. Зростає значення практичної підготовки та розвитку м'яких навичок (soft skills).

Встановлено, що формування та розвиток soft skills сприяють соціалізації особистості, її плідній інтеграції до реальних життєвих умов і професійних досягнень, однак й відіграють провідну роль в організації приватного та професійного життєвого простору, допомагаючи чітко визначати пріоритети та формулювати цілі.

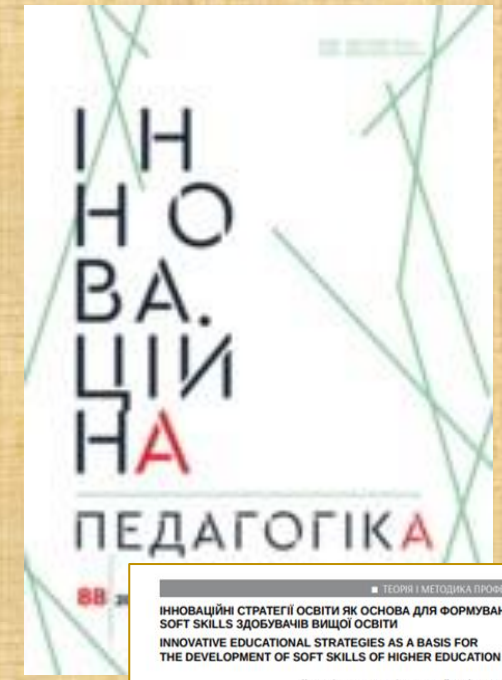

ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

INNOVATIVE EDUCATIONAL STRATEGIES AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

Шевченко, І. А. Інноваційні стратегії освіти як основа для формування soft skills здобувачів вищої освіти / І. А. Шевченко, Т. М. Житомирська, І. О. Самойленко // Інновац. педагогіка. – 2024. – Вип. 77. – С. 213–216. – Бібліогр.: 9 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2024_77_44.

У статті авторами проаналізовано важливість інтеграції soft skills у навчальні програми та освітні процеси, а також визначено ефективні методи та інструменти для їх формування.

Встановлено, що soft skills дозволяють ефективно взаємодіяти в колективі, вирішувати конфлікти, знаходити спільну мову з різними людьми, а також адаптуватися до змінюваних умов праці.

У процесі дослідження визначено, що інтеграція soft skills у навчальні програми та освітні процеси є важливим кроком до підготовки майбутніх фахівців, які будуть здатні не лише вирішувати професійні завдання, а й успішно функціонувати в умовах сучасного ринку праці, де перевага віддається універсальним навичкам.

Встановлено, що ефективними методами та інструментами для формування soft skills у здобувачів освіти є інтерактивні методи навчання; моделювання реальних ситуацій.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
УДК 378 : 304
DOI https://doi.org/10.57125/pedacademy.2024.05.29.06

Сучасні інноваційні тенденції у впровадженні soft skills у вищій освіті: перспективи та потенціал

Ткаченко Ірина Володимирівна
старший викладач, кафедра філософії та педагогіки професійної підготовки, факультет транспортних систем, Харківський національний автомобільно-дорожний університет, м. Харків, Україна, https://orcid.org/0000-0002-2686-6721

Денека Марія Теодозіївна
старший викладач, кафедра латинської мови та медичної термінології, Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова, м. Вінниця, Україна, https://orcid.org/ 0009-0000-0696-1206

Дещенко Олександр Миколайович
канд. пед. наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти, Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, м. Глухів, Сумська обл., Україна, https://orcid.org/0000-0002-5453-5575

Прийнято: 24.04.2024 | Опубліковано: 27.05.2024

Анотація: Метою статті є з'ясування перспектив і потенціалу сучасних інноваційних тенденцій у впроваджені soft skills у вищій освіті. ***Методологія***

Ткаченко, І. В. Сучасні інноваційні тенденції у впровадженні soft skills у вищій освіті: перспективи та потенціал [Електронний ресурс] / Ірина Володимирівна Ткаченко, Марія Теодозіївна Денека, Олександр Миколайович Дещенко // Пед. Академія : наук. зап. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2024. – № 6. – С. 1–24. – Бібліогр.: 15 назв. – Режим доступу: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/53. – Назва з екрана.

Мета статті полягає в з'ясуванні перспектив і потенціалу сучасних інноваційних тенденцій у впроваджені soft skillsy вищій освіті.

Для цього виконуються наступні завдання: 1) психолого-педагогічне обґрунтування методів впровадження soft skills в освітній процес української вищої школи; 2) аналіз емпіричних даних для виявлення рівня значущості того чи іншого методу для формування окремих складових soft skills; 3)створення класифікації методів впровадження soft skills відповідно до визначених складових «гнучких навичок».

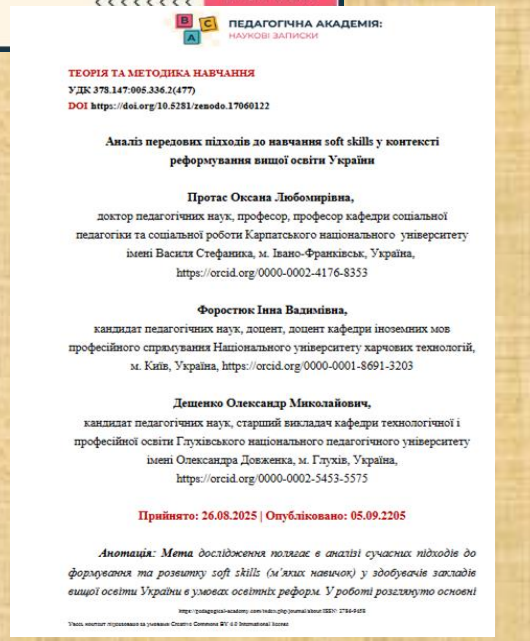

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147:005.336.2(477)
DOI https://doi.org/10.5281/zenodo.17060122

Аналіз передових підходів до навчання soft skills у контексті реформування вищої освіти України

Протас Оксана Любомирівна,
доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна,
https://orcid.org/0000-0002-4176-8353

Форостюк Інна Вадимівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування Національного університету харчових технологій, м. Київ, Україна, https://orcid.org/0000-0001-8691-3203

Дещенко Олександр Миколайович,
кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, м. Глухів, Україна,
https://orcid.org/0000-0002-5453-5575

Прийнято: 26.08.2025 | Опубліковано: 05.09.2205

Анотація: *Мета дослідження полягає в аналізі сучасних підходів до формування та розвитку soft skills (м'яких навичок) у здобувачів закладів вищої освіти України в умовах освітніх реформ. У роботі розглянуто основні*

Укладено контент підпадає під умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Протас, О. Л. Аналіз передових підходів до навчання soft skills у контексті реформування вищої освіти України [Електронний ресурс] / Оксана Любомирівна Протас, Інна Вадимівна Форостюк, Олександр Миколайович Дещенко // Пед. Академія : наук. зап. – Електрон. текст. дані. – Київ, 2025. – № 22. – С. 1–23. – Бібліогр.: 20 назв. – Режим доступу: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1255 (дата звернення: 22.10.2026). – Назва з екрана.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасних підходів до формування та розвитку soft skills (м'яких навичок) у здобувачів закладів вищої освіти України в умовах освітніх реформ.

У роботі розглянуто основні методики та інноваційні практики, що застосовуються в українській вищій освіті, зокрема інтерактивні технології, проєктне та змішане навчання, коучинг і менторинг, використання EdTech-рішень, peer-to-peer формат, робота в міждисциплінарних командах і service learning.

Акцентовано на значенні розвитку навичок критичного мислення, комунікації, командної роботи, лідерства та креативності для підготовки конкурентоспроможних фахівців.

З'ясовано, що ефективне формування soft skills можливе лише за умови інтеграції традиційних та інноваційних освітніх технологій, активної співпраці закладів освіти з роботодавцями та орієнтації на особистісний розвиток здобувача.

Актуальні проблеми сучасної медицини

DOI 10.31718/2077–1096.25.2.206
УДК 378.147:811:61

Звягольська І.М.[1], Полянська В.П.[1], Т.В. Дерев'янко Т.В.[2]

ДІАЛЕКТИЧНА ЄДНІСТЬ HARD SKILLS ТА SOFT SKILLS В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ КАФЕДР ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

[1]Полтавський державний медичний університет
[2]Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Сучасні освітні тенденції відкривають широкі можливості для педагогів, дозволяючи їм зосередитися на підвищенні якості професійної підготовки студентів на всіх рівнях. Це має вирішальне значення для досягнення багатогранних цілей, закладених у сучасній місії університетів. Завдяки тісній співпраці викладачів та студентів формується нове покоління фахівців, які володіють знаннями та навичками, що відповідають потребам сучасного ринку праці. Це, у свою чергу, сприяє позитивному розвитку світової економіки. У статті висвітлено питання щодо одного із важливих напрямків у підготовці фахівців нової генерації, які у своїй практичній діяльності органічно поєднують професійні і надпрофесійні навички і вміння (Hard skills та Soft skills). За допомогою теоретичних методів дослідження сучасних науково-інформаційних ресурсів і проведеного контекстуального аналізу концепту Soft Skills автори статті виокремили головні групи надпрофесійних (універсальних) навичок і вмінь, імплементація яких в освітній простір кафедр університетів надає змогу розширити можливості формування особистісних якостей у здобувачів закладів вищої освіти. Завдяки педагогічній майстерності викладачів кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету та кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка під час матеріалізації навчально-пізнавального процесу відбулось діалектичне поєднання hard skills та soft skills, що за результатами контрольних заходів поліпшило якість професійно-особистісних характеристик здобувачів освіти, які навчаються за відповідними освітньо-професійними програмами. В перспективі наведений контекст може бути рекомендований для інших кафедр закладів вищо освіти.

Ключові слова: soft skills, hard skills, діалектична єдність, освітній простір, кафедра, заклади вищої освіти.

Вступ

За сучасних тенденцій розвитку освітньої галузі для педагогів-практиків відкрились широкі можливості спрямувати свою професійну діяльність на підвищення якості фахової підготовки здобувачів різного рівня освіти і вищої включно, що в реаліях сьогодення надає поштовху на результативне вирішення полівекторних цілей та завдань, які задекларовані у сучасній місії університетів [1, 2, 3 4]. Завдяки плідній співпраці викладачів і здобувачів вищої освіти формується покоління фахівців нової генерації, яке володіє такою сукупністю знань та навичок, які дзеркально відповідають запитам сучасного ринку праці, і що, цілком беззаперечно, сприяє збереженню позитивної динаміки розвитку світового господарства.

Одним із напрямів успішного досягнення поставленої мети на теперішній час є впровадження в освітнє середовище закладів освіти низки номінально розбіжних, проте тотожних за своєю сутністю, так званих скілів (The Skills). Стрижневою особливістю усіх видів скілів є їх трикомпонентність (хронологічно це – знання, вміння, навички), що відкриває перспективи використання такого роду професійних і надпрофесійних дієвих елементів сфери компетентностей у навчально-пізнавальному процесі як окемо, так і в їх органічному поєднанні.

Мета роботи

За допомогою методів теоретичного дослідження провести вивчення сучасних науково-інформативних ресурсів з питань надпрофесійних компетенцій та їх значимості у формуванні професійно-особистніх якостей у здобувачів освіти. Крім того, здійснити контекстуальний аналіз концепту Soft Skills задля формування основних груп надпрофесійних (універсальних) навичок і вмінь, які в освітньо-пізнавальному просторі кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету (ПДМУ) та кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка (ПНПУ) в перспективі набудуть діалектичної єдності з професійними навичками і вміннями необхідними для майбутнього фахівця медико-біологічного профілю.

Основна частина

Наразі в країнах Європейського союзу та інших країнах світу вже сформувалось таке поняття як м'які навички (Soft Skills) у противагу жорстким (спеціальним) навичкам (Hard Skills). І, якщо Hard Skills є вузько спеціальними, бо їх дія відбувається в межах конкретної професії і такі є ефективними для вирішення типових питань з визначеного сегменту діяльності, то Soft Skills вважаються універсальними. Soft Skills є корисними для будь-якої сфери діяльності, зокрема такими, що виходять за межі конкретної професії і мають міжпрофесійну взаємодію, дозволяють швидко адаптуватись до нових умов, адекватно до ситуації вирішувати проблеми різного рівня їх складності, розв'язувати нестандартні завдання, а також за потреби безболісно для свого ментального статусу змінити поле індивідуальної діяльності. Слід зазначити, що значна частина Soft Skills стосується комунікативних якостей, а окремі – здібностей комплексного вирішення проблеми, креативності, копітивної гнучкості та критичного мислення. Логічно, що фахівець, який має високого ґатунку професійні навички і, в повному обсязі, володіє всіма складниками Soft Skills, здатний в своїй практичній діяльності ефективно вибудовувати комунікацію з командою (трудовим колективом), партнерами інших команд і клієнтами, а отже успішно просуватися по кар'єрних сходах за обраною спеціальністю або здатний організувати і результативно розвивати свій власний бізнес. На тлі постійного розвитку різнопланових науково-інформаційних техноло-

206

Звягольська, І. М. Діалектична єдність hard skills та soft skills в освітньому середовищі кафедр закладів вищої освіти / І. М. Звягольська, В. П. Полянська, Т. В. Дерев'янко // Актуальні проблеми сучас. медицини. – 2025. – Т. 25, вип. 2. – С. 206–212. – Бібліогр.: 22 назви. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/apsm_2025_25_2_42.

У статті висвітлено питання щодо одного із важливих напрямків у підготовці фахівців нової генерації, які у своїй практичній діяльності органічно поєднують професійні і надпрофесійні навички і вміння (Hard skills та Soft skills).

За допомогою теоретичних методів дослідження сучасних науково-інформаційних ресурсів і проведеного контекстуального аналізу концепту Soft Skills автори статті виокремили головні групи надпрофесійних (універсальних) навичок і вмінь, імплементація яких в освітній простір кафедр університетів надає змогу розширити можливості формування особистісних якостей у здобувачів закладів вищої освіти.

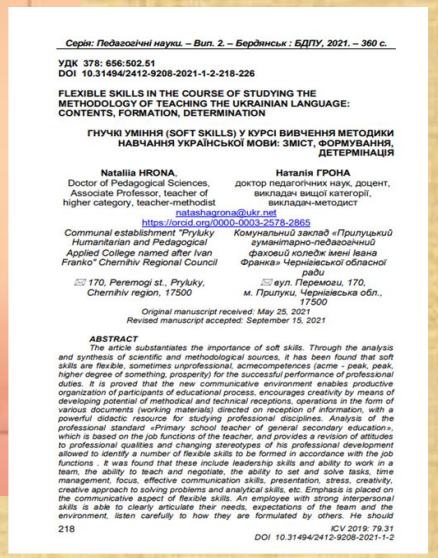

Серія: Педагогічні науки. – Вип. 2. – Бердянськ : БДПУ, 2021. – 360 с.

УДК 378: 656:502.51
DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-2-218-226

FLEXIBLE SKILLS IN THE COURSE OF STUDYING THE METHODOLOGY OF TEACHING THE UKRAINIAN LANGUAGE: CONTENTS, FORMATION, DETERMINATION

ГНУЧКІ УМІННЯ (SOFT SKILLS) У КУРСІ ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ЗМІСТ, ФОРМУВАННЯ, ДЕТЕРМІНАЦІЯ

Nataliia HRONA,
Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, teacher of higher category, teacher-methodist
natashagrona@ukr.net
https://orcid.org/0000-0003-2578-2865
Communal establishment "Pryluky Humanitarian and Pedagogical Applied College named after Ivan Franko" Chernihiv Regional Council
170, Peremogi st., Pryluky, Chernihiv region, 17500

Наталія ГРОНА
доктор педагогічних наук, доцент, викладач вищої категорії, викладач-методист
Комунальний заклад «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
вул. Перемоги, 170, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500

Original manuscript received: May 25, 2021
Revised manuscript accepted: September 15, 2021

ABSTRACT

The article substantiates the importance of soft skills. Through the analysis and synthesis of scientific and methodological sources, it has been found that soft skills are flexible, sometimes unprofessional, acmecompetences (acme - peak, peak, higher degree of something, prosperity) for the successful performance of professional duties. It is proved that the new communicative environment enables productive organization of participants of educational process, encourages creativity by means of developing potential of methodical and technical receptions, operations in the form of various documents (working materials) directed on reception of information, with a powerful didactic resource for studying professional disciplines. Analysis of the professional standard «Primary school teacher of general secondary education», which is based on the job functions of the teacher, and provides a revision of attitudes to professional qualities and changing stereotypes of his professional development allowed to identify a number of flexible skills to be formed in accordance with the job functions . It was found that these include leadership skills and ability to work in a team, the ability to teach and negotiate, the ability to set and solve tasks, time management, focus, effective communication skills, presentation, stress, creativity, creative approach to solving problems and analytical skills, etc. Emphasis is placed on the communicative aspect of flexible skills. An employee with strong interpersonal skills is able to clearly articulate their needs, expectations of the team and the environment, listen carefully to how they are formulated by others. He should

ICV 2019: 79.31
DOI 10.31494/2412-9208-2021-1-2

Грона, Н. Гнучкі уміння (Soft Skills) у курсі вивчення методики навчання української мови: зміст, формування, детермінація / Наталія Грона // Наук. зап. Бердян. держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – 2021. – Вип. 2. – С. 218–226. – Бібліогр.: 9 назв. – Доступно також: https://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpu_2021_2_24.

У статті обґрунтовано значущість soft skills.

Доведено, що нове комунікативне середовище уможливлює продуктивну організацію учасників освітнього процесу, спонукає до творчості за допомогою розвивального потенціалу методичних і технічних прийомів, операцій у формі різноманітних документів (робочих матеріалів), спрямованих на отримання інформації, з потужним дидактичним ресурсом для вивчення фахових дисциплін.

Акцентовано увагу на комунікативному аспекті гнучких навичок.

Запропоновано вправи і завдання для формування soft skills під час вивчення методики навчання української мови.

Висвітлено змістове наповнення тематичного портфоліо як засобу для представлення рівня володіння такими навичками.

Електронні ресурси з питань розвитку soft skills у здобувачів освіти

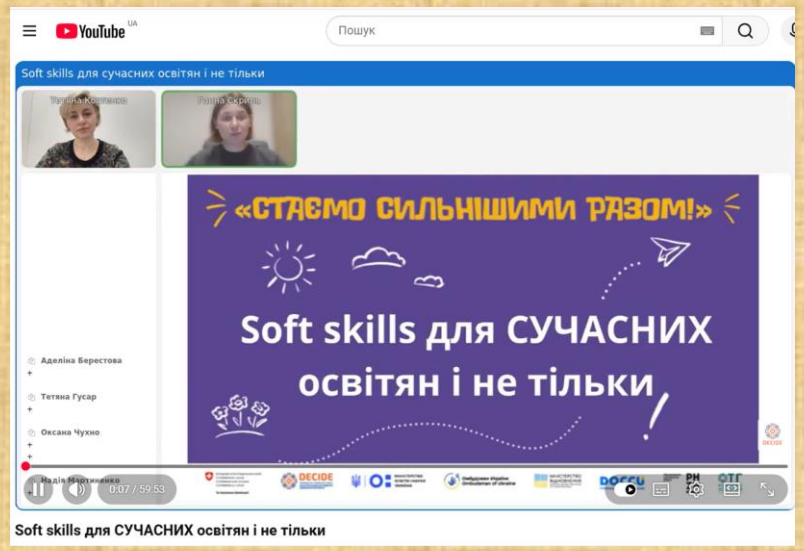

Soft skills для СУЧАСНИХ освітян і не тільки

Soft skills для СУЧАСНИХ освітян і не тільки [Електронний ресурс] / DECIDE // YouTube. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=T8XMW2Caw2I. – Назва з екрана. – Дата публікації: 24.12.2024. – Дата перегляду: 21.10.2026.

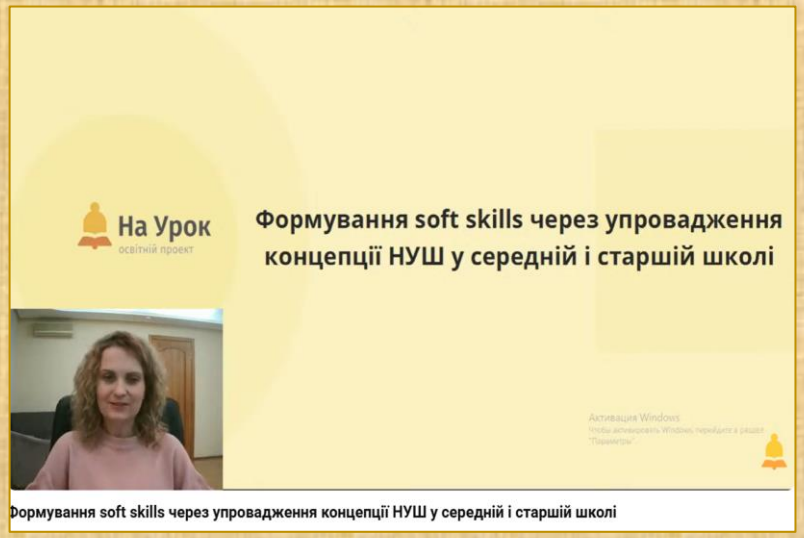

Формування soft skills через упровадження концепції НУШ у середній і старшій школі

Формування soft skills через упровадження концепції НУШ у середній і старшій школі [Електронний ресурс] / На Урок // YouTube. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=pEclz3FVfKo. – Назва з екрана. – Дата публікації: 12.10.2021. – Дата перегляду: 21.10.2026.

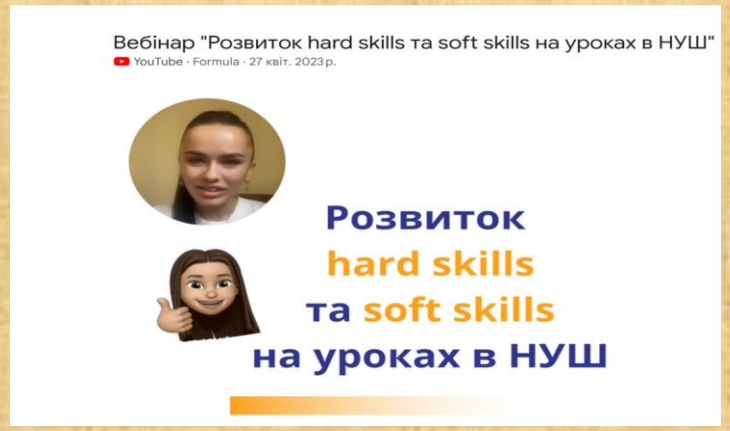

Вебінар «Розвиток hard skills та soft skills на уроках в НУШ» [Електронний ресурс] / Formula // YouTube. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=9C2ZKUAvM58. – Назва з екрана. – Дата публікації: 27.03.2023. – Дата перегляду: 21.10.2026.

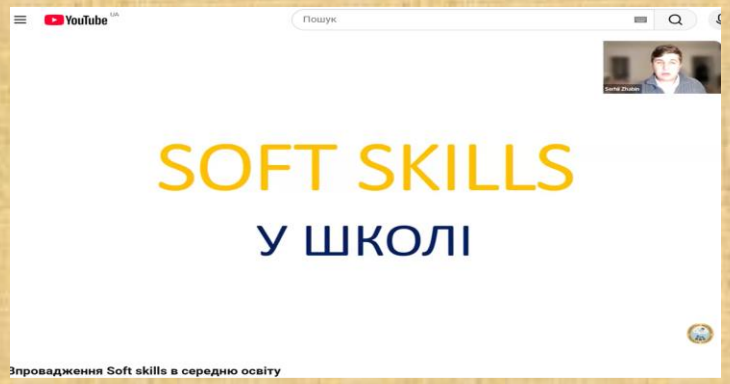

Впровадження Soft skills в середню освіту [Електронний ресурс] / Наукові зустрічі // YouTube. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=UgWdVVaSxPg . – Назва з екрана. – Дата публікації: 30.10.2024. – Дата перегляду: 21.10.2026.

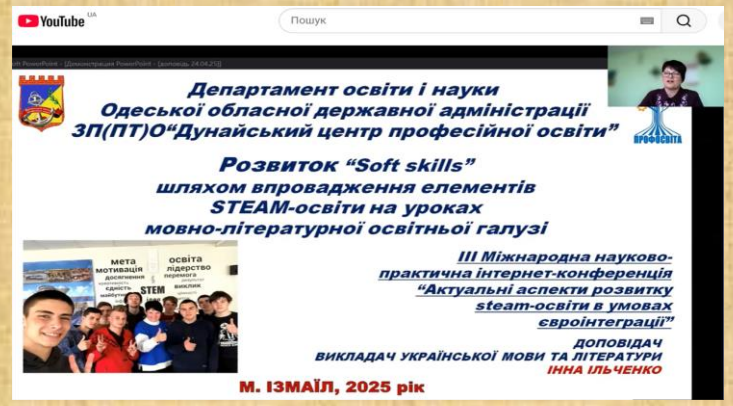

Розвиток soft skills шляхом впровадження елементів STEM-освіти на уроках мовно-літературної освітньої галузі [Електронний ресурс] / Ін-т цифровізації освіти НАПН України // YouTube. – Електрон. зображув. дані. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=J5xhoKhgN-Q. – Назва з екрана. – Дата публікації: 19.05.2025. – Дата перегляду: 21.10.2026.

Адреса:

вул. Берлинського Максима, 9

Київ, 04060

Україна

https://dnpb.gov.ua/ua/

E-MAIL:

DNPB.NAES@GMAIL.COM (ДЛЯ ОФІЦІЙНИХ ЗВЕРНЕНЬ)

DOVIDKA_DNPB@I.UA (ДЛЯ ДОВІДОК)

FOND.DNPB@UKR.NET (ПОСЛУГИ ДЛЯ ВІДДАЛЕНИХ КОРИСТУВАЧІВ)

Огляд-презентацію підготувала **Литовченко О. В.** – головний бібліограф відділу зберігання фонду, обслуговування користувачів та соціокультурної діяльності

Завідувач – **Бондарчук О. Б.**

Використано матеріали з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та Інтернет-ресурси (дата звернення: 30.10.2026).